

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

2023
JÚLIUS

*„Hasznos orvoslással gondoskodni óhajtván a köz hasznáról ...
és az ország jó állapotáról ...”*

Károly Róbert okleveléből – 1318. február

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

A 2024. évi költségvetési törvényjavaslat
elemzése

2023
JÚLIUS

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1013 Budapest, Krisztina körút 55.

www.mnb.hu

ISSN 2732-0006 (nyomtatott)

ISSN 2732-0014 (on-line)

A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvényben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata ellátásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben.

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT Stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelemzéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát.

Az elemzés Baksay Gergely, Közgazdasági elemzésekért és versenyképességért felelős ügyvezető igazgató általános irányítása alatt készült. A jelentés elkészítésében a Költségvetési és versenyképességi elemzések igazgatóság munkatársai vettek részt a Közgazdasági előrejelzés és elemzés igazgatóság munkatársainak közreműködésével. A publikációt Matolcsy György elnök hagyta jóvá.

Az elemzés elkészítésekor a 2023. június 22-ig rendelkezésünkre álló információkat vettük figyelembe.

Tartalom

1. Összefoglaló	7
2. Az államháztartási egyenleg	9
3. Az államadósság várható alakulása	13
4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése	15
5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése	17
5.1. Elsődleges bevételek	17
5.2. Elsődleges kiadások	22
5.3. Kamategyenleg	28
6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése	29
6.1. Az Alaptörvény adósságszabálya	29
6.2. A Stabilitási törvény 3 százalékos hiányszabálya	29
6.3. A Stabilitási törvény adósságszabálya	29
6.4. Az államháztartás strukturális egyenlegének követelménye	30
6.5. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény korrekciós ágának szabályai	30
6.6. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény prevenciós ágának szabályai	30
7. Kiemelt téma	31
7.1. Az európai uniós gazdasági kormányzás reformfolyamata	31

1. Összefoglaló

Elemzésünk tárgya az Országgyűlésnek 2023. május 30-án benyújtott 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, amelyet az MNB költségvetési előrejelzésének tükrében értékelünk. Az elemzés során a rendelkezésünkre álló információk alapján saját prognózist készítettünk a 2024. évi költségvetési egyenlegre, illetve államadósságra, és ezt viszonyítjuk a törvényjavaslatban foglalt előírányzatokhoz.

A törvényjavaslat szerint a GDP-arányos adósságráta 3,0 százalékpontos csökkenése várható 2024-ben, amely alapján teljesül az Alaptörvény Költségvetési Tanács által elsődlegesen vizsgált államadósság-szabálya. A Költségvetési Tanács a költségvetési törvény zárószavazása előtt elsődlegesen az Alaptörvény államadósság-csökkenést előíró szabályának való megfelelést vizsgálja. Az Alaptörvény és a Stabilitási törvény az adósságráta legalább 0,1 százalékpontos csökkenését írja elő, ami a törvényjavaslat alapján teljesül. Az államháztartás GDP-arányos bruttó adóssága a 2022. végi 73,3 százalékról a javaslat szerint 2023-ban 69,7 százalékra mérséklődik, majd 2024 végére 66,7 százalékra csökken. Előrejelzésünk szerint a GDP-arányos államadósság-ráta csökkenése 2023-ban gyorsabb lehet, míg várakozásunk szerint 2024-ben a törvényjavaslatban szereplőnél kissé alacsonyabb mérséklődést követően az adósságráta 66,5 százalékra csökken. A 2021-ben újrainduló folyamatos csökkenés következtében az adósságráta 2024-ben megközelítheti a koronavírus-válság előtti 65,3 százalékos GDP-arányos 2019-es szintet.

A költségvetési törvényjavaslat alapján 2024-ben az eredményszemléletű költségvetési hiánycél a GDP 2,9 százaléka, azonban előrejelzésünk szerint a magasabb hiány irányába mutató kockázatok azonosíthatóak. A tervezett GDP-arányos deficit a 2023. évi 3,9 százalékos törvényi előírányzathoz viszonyítva 1,0 százalékpontos mérséklődést jelent. A jövő évi hiánycél magasabb a korábban tervezett 2,5 százalékos GDP-arányos célnál, de megegyezik a 2023. április végén publikált Konvergencia Programban szereplő értékkel. A hiánycél 2023-hoz viszonyított mérséklődését támogatja a 2024-ben várt dinamikus gazdasági növekedésnek köszönhető magas adó- és járulékbévételek, a világgazdasági energiaárak fokozatos csökkenéséből fakadó kiadás-megtakarítás, valamint a költségvetési törvényjavaslattal párhuzamosan benyújtott adótörvényekben található költségvetési intézkedések, amelyek elsősorban az extraprofitra kivetett adóterhek részleges fenntartásával, illetve egyéb adóemelésekkel segítik a költségvetés konszolidációját.

A Magyar Nemzeti Bank várhatóan negatív tartományba forduló tőkéje miatt jelentkező költségvetési veszteségtérítési kötelezettség mértéke a jelenleg hatályos jogszabályok alapján a GDP 0,4 – 0,5 százalékát elérő kockázatot jelenthet. A jegybanki tevékenység – a válságkezelés során végrehajtott gazdaságösztönzés, majd az infláció leszorítása érdekében szükséges intézkedéssorozat – a nemzetgazdaság egészére fejti ki kedvező hatását, míg a költségei a jegybanki eredményben tükröződnek. Az idei évi várható veszteséggel együtt az MNB saját tőkéje negatívba fordul 2023 végére, így a hatályos törvények szerint a költségvetésnek 2024-től 5 évre elosztott térítési kötelezettsége keletkezik. A 2023. évi várható veszteség megtérítésével kapcsolatos 2024. évi költségvetési kiadás a jelenleg hatályos törvények szerint elérheti a GDP 0,4 – 0,5 százalékát, amelynek pontos értékét ugyanakkor jelentősen befolyásolják mind a hazai gazdaság, mind a nemzetközi környezet változásai.

Előrejelzésünk szerint a központi költségvetési alrendszer pénzforgalmi hiánya magasabb lehet a törvényjavaslatban szereplő várakozásnál, amit ellensúlyozhat az önkormányzati alrendszer valamelyest kedvezőbb pénzforgalmi egyenlege, illetve a pozitív eredményszemléletű statisztikai korrekció. Prognózisunk alapján a központi alrendszer hiánya mintegy 400 milliárd forinttal meghaladhatja a törvényjavaslatban foglalt 2.515 milliárd forintos összeget. A konszolidált pénzforgalmi bevételek mintegy 600 milliárd forinttal, míg a kiadások hozzávetőleg 200 milliárd forinttal alakulhatnak alacsonyabban az előírányzatokhoz képest. Az adó- és járulékbévételek elsősorban a fogyasztási és munkát terhelő adók tervezettnél alacsonyabb idei bázisa miatt teljesülhetnek 2024-ben az előírnyzatoknál kisebb mértékben. A főbb adóalapokra vonatkozó 2023-as makrogazdasági prognózisunk (GDP-növekedés, háztartások fogyasztási kiadása, keresettömeg-növekedés) elmarad a költségvetési törvényjavaslatban szereplő várakozástól, míg a jövő évet érintő feltételezések nagyrészt megegyeznek. A kiadások között főként az állami energiakiadások esetén számítunk 200 milliárd forintot meghaladó összegű megtakarításra.

A költségvetés tartalmazza a 2021-2027-es európai uniós költségvetési ciklus kohéziós és helyreállítási forrásait. Az uniós bevételeket a javaslat összesen 2.518 milliárd forintra tervezi, amelynek mintegy háromnegyede származna a 2021-2027-es uniós költségvetési keret forrásaiból. Az uniós kiadások előirányzata 3.606 milliárd forint, melynek közel háromnegyede a 2021-2027-es ciklus projektjeihez kapcsolódik. Az új ciklus kohéziós operatív programjaira vonatkozóan több mint 1.800 milliárd forint kifizetést tartalmaz a költségvetés, amelynek többsége valószínűsíthetően előleg lenne. Az RRF keretében tervezett programokra több mint 750 milliárd forintot irányozott elő a költségvetés. Az uniós támogatásokkal kapcsolatos előirányzatok teljesülésének fontos feltétele, hogy megszülessen a megegyezés a Kormány és a Bizottság között a 2021-2027-es ciklus felzárkóztatási és helyreállítási támogatásainak lehívásáról.

A költségvetés növekedési várakozása idén az MNB által előrejelzett sáv tetején, jövőre a sáv közepén helyezkedik el. A javaslat makropályája szerint a GDP 2023-ban 1,5 százalékkal, míg 2024-ben 4 százalékkal emelkedhet. A növekedési kilátásokat nagyban befolyásolja az infláció lefutása, a belső kereslet alakulása és a külső konjunktúrát övező bizonytalanságok. A GDP alakulását körülvevő érdemi bizonytalanságra utal, hogy a piaci elemzők várakozásai széles sávban szóródnak az idei és a jövő évre egyaránt. 2023-ra a költségvetési törvényjavaslat prognózisa 15 százalékos, 2024-re 6 százalékos inflációval számol. Az idei évre vonatkozó előrejelzés elmarad az MNB 16,5 – 18,5 százalékos sávjától, míg a 2024-re vonatkozó prognózis enyhén meghaladja azt. A törvényjavaslat és az MNB egyaránt a bruttó keresettömeg dinamikus bővülését prognosztizálja.

A GDP 2,9 százalékanak megfelelő eredmény szemléletű költségvetési hiánycél teljesülése esetén a deficit megfelel a hazai, illetve az uniós jogrendben egyaránt megtalálható maastrichti küszöbértéknek. Az Európai Unió intézményei 2020-ban átmenetileg felfüggesztették a korrekciós költségvetési szabályokhoz köthető szankciók alkalmazását, azonban az általános mentesítési záradék hatályát 2024-ben előreláthatóan megszüntetik. Ezzel párhuzamosan a Stabilitási törvényben bevezetett átmeneti rendelkezés hatálya is megszűnik 2024-től, ami 2021 és 2023 között az államháztartás hiányára, illetve a középtávú költségvetési célra vonatkozó előírásoknak való megfelelés alól mentesített. A javaslatban szereplő 2,6 százalékos **strukturális hiány** magasabb a középtávú költségvetési célra vonatkozó előírásnál, ugyanakkor az ahhoz való elvárt közeledés mértéke az általános mentesítési záradék hatálya alatt nem került meghatározásra, így a szabályoknak való megfelelés nem vizsgálható.

Az Európai Bizottság április 26-án közzétette az európai uniós gazdasági kormányzás megújítását célzó reformjának konkrét jogszabálmódosító javaslatait. A túlzottdeficit-eljárás (EDP) megindításához figyelembe vett szabályok közül a 3 százalékos maastrichti hiánycél a jelenlegi formájában megmarad. Az adósság-alapú EDP esetén azonban a jelenlegi egyhuzados adósságcsökkentést előíró szabályt felváltja az adósság-fenntarthatósági szemlélet, ami egyfelől könnyebbséget jelenthet a magas adóssággal rendelkező országok számára, másfelől a szabályozás szigorodna. Az államadósság fenntarthatóságának értékelése ugyanis kockázatalapú lenne, tagállamonként eltérő számszerű középtávú adósságkritériummal, aminek elérését a tervben szereplő nettó kiadási pálya biztosítaná. Ezen kiigazítási pálya megsértése automatikusan túlzottdeficit-eljárás megindítását vonná maga után. A reform következtében megszűnik az egyhuzados adósság szabály, a középtávú költségvetési cél (MTO), valamint a preventív ághoz kapcsolódó jelentős eltérési eljárás (SDP). A javaslat továbbá meg kívánja erősíteni a nemzeti költségvetési tanácsok függetlenségét, erőforrásait és elemzési kapacitásait.

2. Az államháztartási egyenleg

A költségvetési törvényjavaslat az államháztartás eredményszemléletű hiányát a GDP 2,9 százalékában határozza meg 2024-re, ami az idei módosított előirányzathoz képest 1,0 százalékpontos mérséklődés, amivel teljesíti a jövő évtől ismét élesedő maastrichti hiánykritériumot. A hiány csökkenését támogatja a világgiazi energiaárak csökkenése következtében az állami energetikai kiadások mérséklődése, illetve a költségvetés benyújtásával párhuzamosan bejelentett újabb konszolidációs intézkedések. Az államháztartási deficit nagyrészt a központi költségvetési alrendszer hiányából adódik, ami mellett az önkormányzati alrendszer egyenlege alacsony hiányt mutathat, míg a pénzforgalmi és eredményszemléletű hiány közötti statisztikai korrekció az eredményszemléletű hiány csökkenése irányába hat (1. táblázat). A költségvetési törvényjavaslat nem tartalmazza a jegybanki veszteségtérítés összegét, ami 2024-ben a GDP 0,4 – 0,5 százalékát tenné ki a jelenleg hatályos jogszabályok és előrejelzések alapján.

	2024		
	Törvényjavaslat	MNB-előrejelzés	Eltérés
1. Központi alrendszer egyenlege	-2,9	-3,4	-0,5
2. Önkormányzatok egyenlege	-0,2	0,0	0,2
3. Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (1+2)	-3,1	-3,4	-0,3
4. GFS-ESA különbszet	0,2	0,5	0,3
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-2,9	-2,9	0,0

Megjegyzés: A táblázatban kerekítés miatt eltérések adódhatnak.
Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB előrejelzés

A költségvetési törvényjavaslattal párhuzamosan benyújtásra kerültek a kapcsolódó adótörvények is, amelyek a tavaly bevezetett extraprofit adók részleges fenntartása mellett több új, a 2024. évi költségvetést érintő intézkedést tartalmaznak. Az új intézkedések közül a legnagyobb költségvetési hatással bír az úgynevezett extraprofitra kivetett adók részleges fenntartása. Az államháztartási adó- és járulékbévételek ezzel, valamint az egyéb adóemelésekkel együtt mintegy 1.000 milliárd forinttal emelkedhetnek. Az extraprofitra kivetett adóterhek közül több (kiskereskedelmi adó, biztosítási adó, energiaellátók jövedelemadója, távközlési adó, légitársaságok hozzájárulása) teljes mértékben fennmarad, sőt a kiskereskedelmi adó felső kulcsa 4,1-ről 4,5 százalékra emelkedik. A többi extraprofit adó, így az Ural-Brent olajárfolyamkülönbszetre kivetett különadó, a gyógyszergyártói adó, valamint a bányajáradék és a bankadó extraprofitot érintő része részlegesen kivezetésre kerülnek. Az üzemanyagok jövedéki adója az uniós minimum szinttel összhangban emelkedik, emellett a kamatjövödelmek többsége, például az állampapírok és az ingatlan befektetési alapok kivételével az idei év második felétől szociális hozzájárulási adókötelessé válik.

Előrejelzésünk szerint a központi alrendszer pénzforgalmi hiánya több mint 400 milliárd forinttal magasabb lehet, mint a törvényjavaslatban. A konszolidált költségvetési bevételek mintegy 605 milliárd forinttal elmaradhatnak az előirányzatoktól, ami elsősorban az adó- és járulékbévételek várhatóan alacsonyabb teljesüléséhez köthető. Az adóbevételi kockázat főként a fogyasztási adóknál, illetve kisebb mértékben a munkát terhelő adóknál és járulékoknál jelentkezik, mivel a 2023-ra vonatkozó bázisvízi prognózisunk elmarad az idei előirányzatoktól. A konszolidált államháztartási kiadások hozzávetőleg 200 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak, mint a törvényjavaslat előirányzataiban, amely eltérés nagyrészt a várhatóan alacsonyabb állami energiakiadásokhoz köthető pozitív kockázat. A központi költségvetési szervek kiadásai előrejelzésünk szerint az előirányzatnál magasabban, míg az uniós forrásokkal kapcsolatos kiadások annál alacsonyabban alakulhatnak.

Az önkormányzati alrendszer pénzforgalmi egyenlege a GDP 0,2 százalékának megfelelő hiányt mutat a költségvetési törvényjavaslatban. Prognózisunk a költségvetési törvényjavaslatban foglalt tervszámánál valamelyest kedvezőbb

önkormányzati pénzforgalmi egyenleggel számol, így várakozásunk szerint az alrendszer egyenlege közel egyensúlyi lehet 2024-ben.

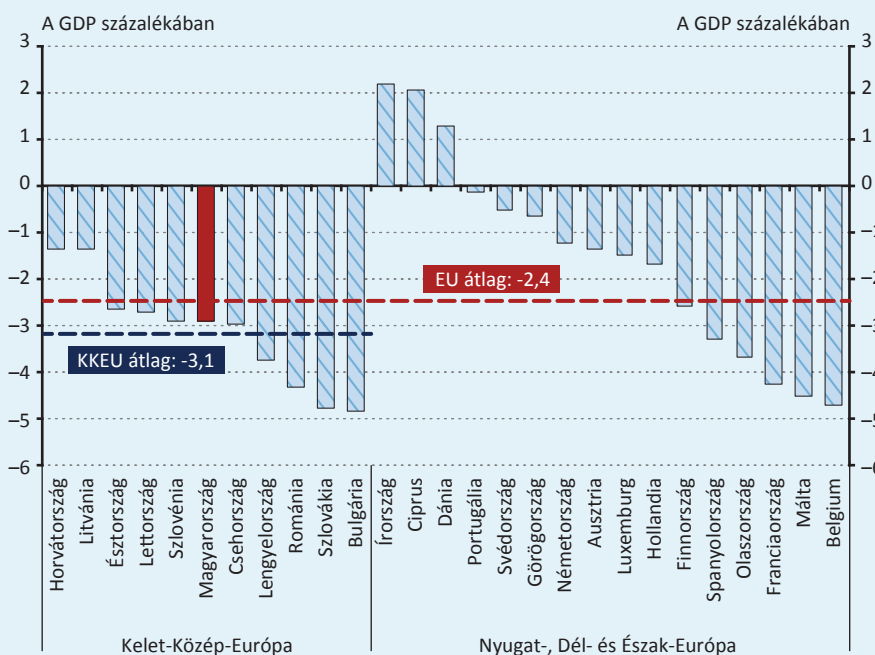
Az eredményszemléletű és egyéb ESA korrekciókat tartalmazó ESA-híd a költségvetési törvényjavaslat szerint 173 milliárd forint hiánycsökkentő korrekciót tartalmaz 2024-re. Az adó- és adójellegű bevételek összességében javítják a költségvetés pénzforgalmi egyenlegét az évek közötti áthúzódások hatása miatt. Az uniós elszámolások és azon belül az uniós előlegek kiutalása szintén javítják a költségvetési egyenleget. Továbbá a kormányzati szektorba besorolt vállalatokhoz és szervezetekhez kapcsolódó korrekciók is hagyományosan a költségvetés pozíció javulását eredményezik, mivel a felhalmozási célokra kapott költségvetési támogatás felhasználása nem csak a folyó költségvetési évre korlátozódik. A kamatbevételekhez és kamatkiadásokhoz kapcsolódó elszámolások növelik az ESA-hiányt a statisztikai korrekciókon keresztül. Az MNB által várt ESA-híd a GDP közel 0,3 százalékpontjával magasabb hiánycsökkentő korrekcióval számol mint a törvényjavaslat. Az előrejelzések között fennálló különbséget elsősorban az uniós elszámolások eredményszemléletű korrekcióinak eltérése okozhatja.

A költségvetési törvényjavaslat szerint az idei évhez hasonlóan 2024-ben is a többletnövekedéshez kapcsolódó többletbevételeket a hiány, és ezáltal az államadósság csökkentésére kell fordítani. A szabály értelmében, amennyiben a reálnövekedés nagyobb, mint a törvényjavaslatban előrejelzett 4,0 százalék, akkor a tervezettnél magasabb reálnövekedés miatt keletkező eredményszemléletű éves adó- és adójellegű bevételi többlettel azonos összegben – levonva abból a fizetendő nyugdíjprémium tervezetten felüli összegét – csökkenteni kell a hiánycélt.

2024-ben a központi költségvetési tartalékok kiadási főösszege 1.263 milliárd forint, ami a törvényjavaslat mellékletében szereplő nominális GDP 1,5 százaléka. Ezen belül a legnagyobb összeget a Rendkívüli kormányzati intézkedések tartaléka, a Beruházási Alap, valamint a Céltartalékok jelentik. A központi tartalékokon felül a jövő évi költségvetési törvényjavaslat megtartja a Rezsivédelmi és Honvédalmi Alapokat. A Rezsivédalmi Alap előirányzata 1.361 milliárd forint, ami a lakossági rezsivédelmekre, az állami, önkormányzati és más közfeladatot ellátó intézmények támogatására, illetve a versenyszektor támogatására fordítható. A Honvédalmi Alap kiadási előirányzatainak főösszege 1.310 milliárd forint, amely a Magyar Honvédség működési és felhalmozási kiadásait tartalmazza.

A 2024. évi 2,9 százalékos GDP-arányos hazai hiánycél megfelel a kelet-közép-európai régió várható jövő évi átlagának, ugyanakkor meghaladja a 2,4 százalékos uniós átlagot (1. ábra).

1. ábra
A 2024. évi költségvetési egyenleg várható alakulása az EU-ban

Megjegyzés: A hazai adat a 2024. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő kormányzati célnak felel meg.

Forrás: Európai Bizottság, 2024. évi költségvetési törvényjavaslat

1. keretes írás**A 2024-es költségvetési intézkedések hatásai**

2023. május 30-án benyújtásra került a 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, majd június elején a kapcsolódó adótörvények, míg június végén a családtámogatásokat érintő intézkedések kerültek bejelentésre. Az intézkedések közül a legnagyobb költségvetési hatása az extraprofit adók részleges fennmaradásának van, míg további bevételnövekedést jelentenek a jövedéki adóbevételek emelkedését eredményező döntések. A családtámogatásokat érintően is új intézkedések kerültek bejelentésre, amelyek 2024. január 1-től léphetnek hatályba (2. táblázat).

A bevételek mintegy 1000 milliárd forinttal alakulhatnak magasabban az intézkedések hatására. A többlet nagyobb része, hozzávetőleg 800 milliárd forint az extraprofit adókhoz köthető, ugyanis azok az eredeti tervekkel ellentétben 2024-ben csak részlegesen kerülnek kivezetésre, illetve egy részük változatlanul fennmarad. Az extraprofitra kivetett adóterhek közül több (kiskereskedelmi adó, biztosítási adó, energiaellátók jövedelemadója, távközlési adó, légitársaságok hozzájárulása) teljes mértékben megmarad, sőt a kiskereskedelmi adó felső kulcsa 4,1-ről 4,5 százalékra emelkedik.

Több, 2022-ben bevezetett extraprofit adó részlegesen kivezetésre kerül 2024-től. A bankadó esetében a 2022 folyamán a kamateredményre, valamint a díj- és jutalékbevételekre kivetett különadót 2023 félévétől felváltotta az adózás előtti nyereség alapú progresszív különadó. A különadót 2024-ben a hitelintézetek állampapír-állományának az előző évhez viszonyított növekményének 10 százaléka csökkentheti. A szénhidrogének (kőolaj, földgáz) 2022-ben háromszorosára emelt **bányajáradéka** a felére csökken, amely ezután is másfélszerese lesz a korábbi adómértéknek. 2024-re az **energiaellátók jövedelemadója**ra vonatkozó intézkedések közül a 2022. évi árbevétel alapján fizetendő különadó kivezetésre kerül, amely 2023-ban mintegy 110 milliárd forinttal növeli a költségvetés bevételeit. A 2022 végén bevezetett **gyógyszergyártói adó** esetében 2023-ban a 2023. évi adóelőleg mellett a 2022. évi adókötelezettséget is be kell fizetniük az adózóknak, míg 2024-re csak az adott évi adóelőleg és az éves bevallások alapján elszámolt korrekció jut. Tovább csökkentheti a bevételeket a beruházások és K+F kiadások leírhatósága, amely 2024. január 1-től legfeljebb az adókötelezettség feléig lesz érvényesíthető.

2. táblázat**A 2024. évi költségvetés kiemelt intézkedései (milliárd forint)**

Intézkedés	Összeg (mrd Ft)
BEVÉTELEK	1 010
Extraprofit adók	800
Bankok extraprofit-adója	130
Biztosítók extraprofit-adója	90
Energia ágazatot terhelő adók	370
Kiskereskedelmi különadó (többlet)	100
Gyógyszeripar	80
Telekommunikáció	30
Egyéb adóintézkedések	210
Jövedéki adó emelése (üzemanyag EU-s szinttel összhangban)	190
Lekötött banki betétek szociális hozzájárulási adójának bevezetése	20
KIADÁSOK	50
CSOK megszüntetése városokban, a falusi CSOK emelése 50 százalékkal	20
Babavárho hitel maximum emelése 11 millió forintra, korlátozva 30 éves korig	30
ÖSSZESEN	1 060

Forrás: 2024. évi költségvetési törvény, MNB előrejelzés

Az egyéb bevételi intézkedések következtében további több mint 200 milliárd forint többletbevételt realizálhat az államháztartás. Az üzemanyagok jövedéki adójának uniós minimum szinttel összhangban történő emelése következtében mintegy 190 milliárd forinttal emelkedik az adóbevétel. Az eddig is fizetendő 15 százalékos személyi jövedelemadó mellett 13 százalékos szociális hozzájárulási adó kerül kivetésre a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti kamatjövedelemre az ingatlanalap befektetési jegyéből származó kamatjövedelem kivételével, így a megtakarítási formák között az állampapírok versenyképessége tovább növekedhet.

A családtámogatásokat érintő intézkedések összesen közel 50 milliárd forint megtakarítást jelenthetnek. 2024-től a családtámogatások közül az 5 ezer fő feletti településeken megszűnik a **CSOK**, míg a preferált kistételepülésekre vonatkozó „**falusi CSOK**” támogatási összege jelentősen emelkedik (2. táblázat). **A babaváró hitel** maximális összege a jelenlegi 10 millió forintról 11 millióra emelkedik, azonban azt már csak a 30 évnél fiatalabb nők igényelhetik. A 30 és 40 év közötti nők számára 1 év átmeneti időszak (2024) áll rendelkezésre a hitelfelvételre.

3. Az államadósság várható alakulása

A törvényjavaslat alapján az államadósság-mutató 2024-ben a GDP 66,7 százalékára mérséklődik az idei év végére várt 69,7 százalékról. A költségvetési törvény szerint a GDP-arányos adósságráta 3 százalékpontos csökkenése várható 2024-ben.

Előrejelzésünk szerint az államháztartás GDP-arányos bruttó adóssága a 2022. év végi 73,3 százalékról 2023-ban 68,7 százalékra, majd 2024-ben 2,2 százalékponttal 66,5 százalékra csökken a deficit mérséklődése, illetve a nominális GDP növekedésének következtében (3. táblázat). Az MNB nominális adósságra vonatkozó prognózisa magasabb a költségvetési törvényjavaslatban szereplőnél, ugyanakkor a magasabb nominális GDP feltevésünk hatására a GDP-arányos mutató némileg alacsonyabb a törvényjavaslatban szereplő értékénél.

3. táblázat				
Az államadósság alakulása (milliárd forintban és a GDP százalékában)				
	Törvény-javaslat	MNB	Törvény-javaslat	MNB
	milliárd forint		a GDP százalékában*	
1. 2023. évi induló államadósság	54 110	54 256	69,7	68,7
2. Központi költségvetés 2024. évi pénzforgalmi hiánya	2 515	2 920	2,9	3,4
3. Egyéb hatás	271	484	0,3	0,6
4. 2024. évi várható államadósság (milliárd forintban az 1+2+3 összege)	56 896	57 660	66,7	66,5
5. GDP-arányos államadósság 2024. évi változása (4-1)			-3,0	-2,2

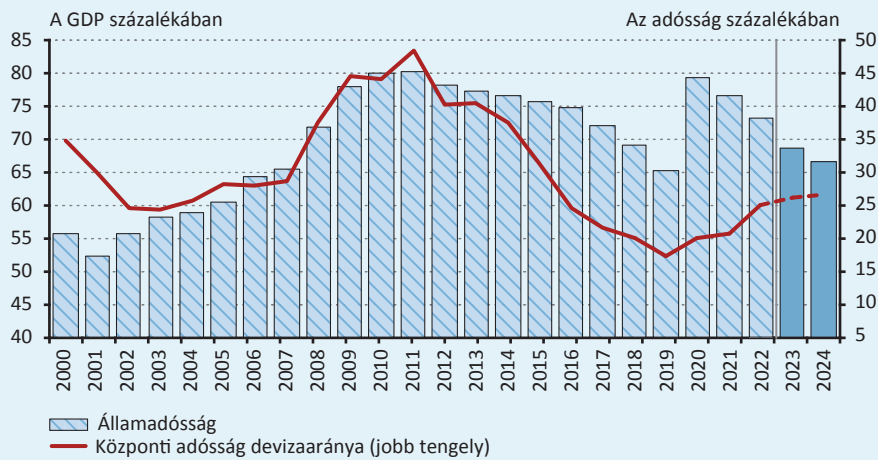
Megjegyzés: *Az MNB és a költségvetési törvény eltérő nominális GDP-vel számol. A részadatok összegei a kerekítés miatt eltérhetnek az aggregált értékektől.

Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB előrejelzés

A költségvetési törvényjavaslat azzal számol, hogy a nominális államadósság idén és jövőre is a hiányt meghaladó mértékben emelkedik. 2024-ben mintegy 270 milliárd forinttal lehet nagyobb az államadósság növekedése a pénzforgalmi hiánynál. A költségvetési törvényjavaslat kiemeli, hogy az államadósság-kezelés a növekvő piaci bizonytalanságra reagálva magasabb likvid tartalékokat tart, a költségvetés és az adósság finanszírozásának biztosítására.

A központi költségvetés adósságán belül a devizaarány 2022 végére a tavalyi devizakötvény-kibocsátások következtében 25 százalékra emelkedett. Előrejelzésünk szerint ez az arány tovább nőhet, ugyanakkor az adósságkezelő céljával összhangban a 30 százalékos korlát alatt alakul (2. ábra). A törvényjavaslat az idei és jövő évre is pozitív nettó devizakibocsátással számol, így idén 26 százalékra, míg 2024-ben 27 százalék közelébe emelkedhet a központi adósság devizaaránya. 2022 során az EU-n belül továbbra is a legmagasabb maradt a háztartások állampapír-állománya és előretétekintve is folytatódhat a belföldi finanszírozás arányának emelkedése, amelyet a lakossági állampapírok élénk kereslete is támogat

2. ábra
Az államadósság várható alakulása

Forrás: MNB, ÁKK

4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése

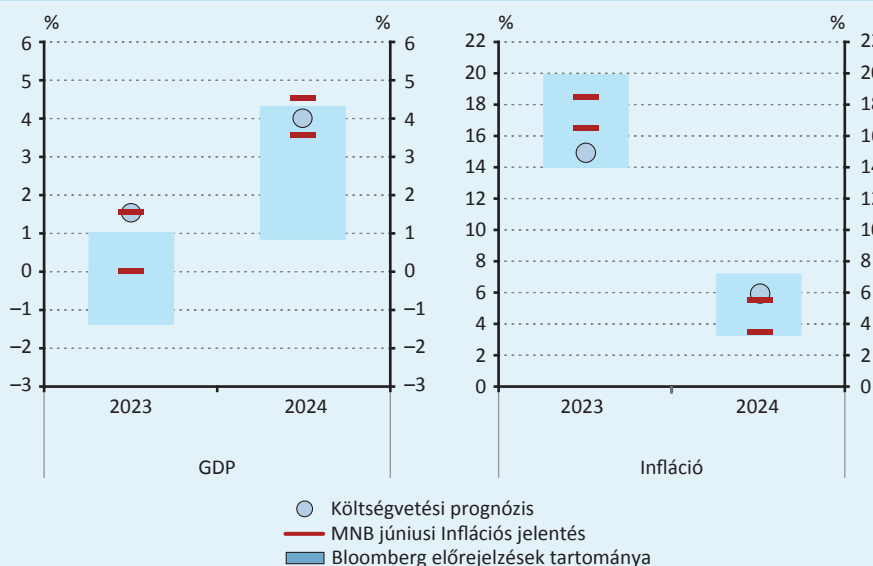
A költségvetési törvényjavaslat növekedési várakozása idén az MNB által előrejelzett sáv tetején, jövőre a sáv közepén helyezkedik el. A javaslat makropályája szerint a GDP 2023-ban 1,5 százalékkal, míg 2024-ben 4 százalékkal emelkedhet. A növekedési kilátásokat nagyban befolyásolja az infláció lefutása, a belső kereslet alakulása és a külső konjunktúrát övező bizonytalanságok. A GDP alakulását körülvevő érdemi bizonytalanságra utal, hogy a piaci elemzők várakozásai széles sávban szóródnak az idei és a jövő évre egyaránt (3. ábra).

Az MNB előrejelzése szerint a hazai GDP 2023-ban 0 – 1,5 százalékkal, 2024-ben 3,5 – 4,5 százalékkal bővülhet. 2023 első negyedévében a GDP 0,9 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához képest. A visszaesést a tavalyi aszályos év után korrigáló mezőgazdaság és az állami szolgáltatások kedvező teljesítménye tompította. Várakozásaink szerint az év második felében lehet ismét pozitív az éves növekedési ütem, összhangban a reálberek újbóli növekedésével és a belső kereslet élénkülésével. Az idei év egészében a háztartások fogyasztása a csökkenő reáljövedelem miatt összességében mérséklődik, a megemelkedett költségek és a bizonytalan kilátások pedig várhatóan a beruházások átütemezését eredményezik. Idén a háztartások fogyasztása a költségvetési törvényjavaslatnál nagyobb ütemben eshet vissza az MNB prognózisa szerint. A törvényjavaslat 2023-ban és 2024-ben is az MNB előrejelzésével összhangban lévő beruházásbővülésre számít. A visszafogott ipari termelés ellenére a hazai kivitel idén is emelkedhet, így 2023-ban pozitív maradhat a nettó export hozzájárulása.

A törvényjavaslat és az MNB egyaránt a bruttó keresettömeg dinamikus bővülését prognosztizálja. 2023-ban a béremelkedés a költségvetési törvényjavaslat makropályájában az MNB által előrejelzett sáv felett, jövőre a sávban tartózkodik. Idén a foglalkoztatottak számának stagnálása, enyhe bővülése mehet végbe, míg jövőre a törvényjavaslat a jegybanki előrejelzés felső sávszélével megegyező, 0,4 százalékos létszámnövekedést vár.

2023-ra a költségvetési törvényjavaslat prognózisa 15 százalékos, 2024-re 6 százalékos inflációval számol. Az idei évre vonatkozó előrejelzés elmarad az MNB 16,5 – 18,5 százalékos sávjától, míg a 2024-re vonatkozó prognózis enyhén meghaladja azt (3,5 – 5,5 százalék).

3. ábra
A GDP-re és inflációra vonatkozó előrejelzések összehasonlítása

Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB Inflációs jelentés (2023. június), Bloomberg (2023. június)

4. táblázat

A makrogazdasági előrejelzések összehasonlítása (százalékos változás az előző évhez képest)

	2022	2023		2024	
	Tény	Költségvetés	MNB	Költségvetés	MNB
GDP	4,6	1,5	0,0 – 1,5	4,0	3,5 – 4,5
Háztartások fogyasztási kiadása	6,5	-0,1	(-2,1) – (-1,3)	3,2	2,2 – 3,2
Közösségi fogyasztás*	-1,3	0,3	0,0 – 1,8	1,1	0,7 – 1,9
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	1,2	-4,8	(-5,9) – (-3,0)	3,7	2,7 – 5,6
Export	11,8	4,9	3,8 – 6,1	5,9	5,2 – 7,2
Import	11,1	1,8	0,6 – 2,8	4,3	3,5 – 5,7
GDP-deflátor	15,3	14,8	17,6	5,6	5,6
Infláció	14,5	15,0	16,5 – 18,5	6,0	3,5 – 5,5
Nemzetgazdaság bruttó keresettömege*	19,8	15,5	12,7 – 13,5	10,7	9,8 – 11,0
Nemzetgazdaság bruttó átlagkereset	17,4	15,6	12,7 – 13,4	10,3	9,7 – 10,9
Nemzetgazdaság foglalkoztatottak száma	1,3	0,0	0,1 – 0,4	0,4	(-0,2) – 0,4

Megjegyzés: *A közösségi fogyasztás és a nemzetgazdaság bruttó keresettömege definíciója a két intézmény között eltér.

Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB Inflációs jelentés (2023. június)

5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése

5.1. ELSŐDLEGES BEVÉTELEK

Előrejelzésünk szerint a **költségvetés központi alrendszerének elsődleges bevételei** 2024-ben összesen 605 milliárd forinttal maradhatnak el a javaslatban szereplő előirányzatoktól (5. táblázat), ami csaknem teljeskörűen az adó- és járulékbefizetések várhatóan alacsonyabb teljesüléséhez köthető. Az adó- és járulékbefizetések a prognózisunk alapján 600 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak, mint a törvényjavaslatban foglalt előirányzatok, amihez a vállalati befizetések pozitívan, míg elsősorban a fogyasztási adók, és kisebb mértékben a munkát terhelő adók negatívan járulnak hozzá. A bevételeknél tapasztalt eltérésekre a legtöbb adónem esetén az idei évre várt alacsonyabb bázis ad magyarázatot, ami az eltérő 2023. évi makrogazdasági feltételezésekből adódik. Az idei évben a GDP-növekedésre, a háztartások fogyasztási kiadására, valamint a bruttó nemzetgazdasági keresettömeg növekedésére vonatkozó feltételezésünk alacsonyabb a költségvetésben szereplő várakozásnál, míg 2024-ben a főbb adóalapokhoz kapcsolódó makrogazdasági prognózisok hozzávetőleg megegyeznek.

A **gazdálkodó szervezetek befizetései** 104 milliárd forinttal meghaladják a 2024. évi előirányzatot előrejelzésünk szerint. A bevételek alakulását nagymértékben befolyásolják a 2022-2024 közötti költségvetési konszolidációs lépések keretében bevezetett adóemelések. Az intézkedések többsége 2022 folyamán került bevezetésre, és azok különböző módosításokkal fennmaradnak 2024-ben is.

A **társasági adóból** származó bevételek 20 milliárd forinttal lehetnek magasabbak az előirányzathoz képest. Az eltérés a makrogazdasági folyamatokból származhat: a bejövő adatok alapján az adóalap a költségvetési törvény által feltételezettnél magasabb szintre emelkedhet 2023-ban, amely a bázishatáson keresztül 2024-ben is magasabb bevételhez vezethet.

A **pénzügyi szervezetek különadójának** esetében a 2022 folyamán bevezetett, a kamateredményre, valamint a díj- és jutalékbevételre kivetett különadót 2023 félévétől váltotta az adózás előtti nyereség alapú progresszív különadó. A különadót 2024-ben a hitelintézetek állampapír-állományának az előző évhez viszonyított növekményének 10 százaléka csökkentheti. A különadóból származó bevétel 132 milliárd forint lehet a költségvetési törvény alapján.

A **bányajáradékot** érintő jövő évi intézkedés keretében a szénhidrogének (kőolaj, földgáz) 2022-ben háromszorosára emelt bányajáradéka a felére csökken, amely ezután is másfélszerese lesz a korábbi adómértéknek.

Az **energiaellátók jövedelemadóját** több intézkedés érinti 2022 és 2024 között. Egyrészt az adóalanyok köre kibővült a bioetanol- és bioüzemanyag-termelőkkel, a napraforgóolaj- és keményítőgyártókkal, valamint a kiegyenlítő erőművekkel. Másrészt itt jelenik meg a KÁT/METÁR rendszerből kilépők által fizetendő különadó is, illetve az adónem kulcsa is megnőtt a 2023-as és 2024-es évek vonatkozásában 31-ről 41 százalékra. A Brent és az Ural típusú kőolaj-árfolyamok különbségéből származó nyereség adójának kulcsa 25 százalékról előbb 40, majd 95 százalékra nőtt 2022 során, amely érték 2023-ban is érvényes, azonban a különbség első 7,5 dollára után már nem kell adózni az idei évben. 2024-re az ezen a soron elkönyvelt költségvetési konszolidációs intézkedések közül egy, a 2022. évi árbevétel alapján fizetendő különadó kivezetésre kerül, amely 2023-ban mintegy 110 milliárd forinttal növeli a költségvetés bevételeit. Az előirányzatot három főbb kockázat övezi: az olaj- és a dollárárfolyam alakulása, illetve az olajárfolyam-különbözet mértéke 2024-ben.

A **kiskereskedelmi adó** esetében az adó mértékének progresszivitása 2024-ben erősödik: a jelenlegi 4,1-ről 4,5 százalékra emelkedik az adónem felső kulcsa, amelynek bevételnövelő hatása 25 milliárd forint lehet.

A 2022 végén bevezetett **gyógyszergyártói adó** kulcsai 2024-ben a felére csökkennek. Az adónem három kulccsal rendelkező progresszív adó. Az adóalap a helyi iparúzési adóra vonatkozó szabályok szerint megállapított nettó árbevétel. Az adó kulcsai 2023-ban a következők: az adóalap első 50 milliárd forintja esetében 1 százalék, 50 és 150 milliárd forint között 3 százalék, míg a 150 milliárd forint feletti részre 8 százalék. 2024-ben mindegyik kulcs a felére csökken. Az adónemből származó bevételek mintegy 100 milliárd forinttal lesznek alacsonyabbak 2024-ben az előző évhez képest, mivel 2023-ban a 2023. évi adóelőleg mellett a 2022. évi adókötelezettséget is be kell fizetniük az adózóknak, míg 2024-re csak az adott évi adóelőleg és az éves bevallások alapján elszámolt korrekció jut. Tovább csökkentheti a bevételeket a beruházások és K+F kiadások leírhatósága, amely 2024. január 1-től legfeljebb az adókötelezettség feléig lesz érvényesíthető.

Az **egyéb központosított bevételek** 85 milliárd forinttal meghaladhatják a költségvetési törvény vonatkozó előirányzatát. Az elektronikus útdíjak az eltérésből 40 milliárd forintot magyarázhatnak bázishatás miatt, ugyanis a 2023. évi bevétel az év első öt hónapjának befizetései alapján 31 milliárd forinttal lehet magasabb a 2023. évi előirányzatnál. A bírságbevételek 16 milliárd forinttal lehetnek magasabbak az előirányzatnál, a 2023. évi bevételekre vonatkozó prognózisok eltéréseiből adódóan. A környezetvédelmi termékdíjak 2024. évi előirányzata jelentősen, 35 milliárd forinttal csökken az idei előirányzathoz képest. A gyártói felelősségi díj (EPR-díj) termékdíjból való levonhatósága 2023-ban mindössze a második félévben érvényesíthető, míg 2024-ben már egész évben érvényes lesz az intézkedés, amelynek a teljes hatására vonatkozó eltérő feltételezések miatt a 2024. évi termékdíj-bevételek 16 milliárd forinttal lehetnek magasabbak az előirányzatnál.

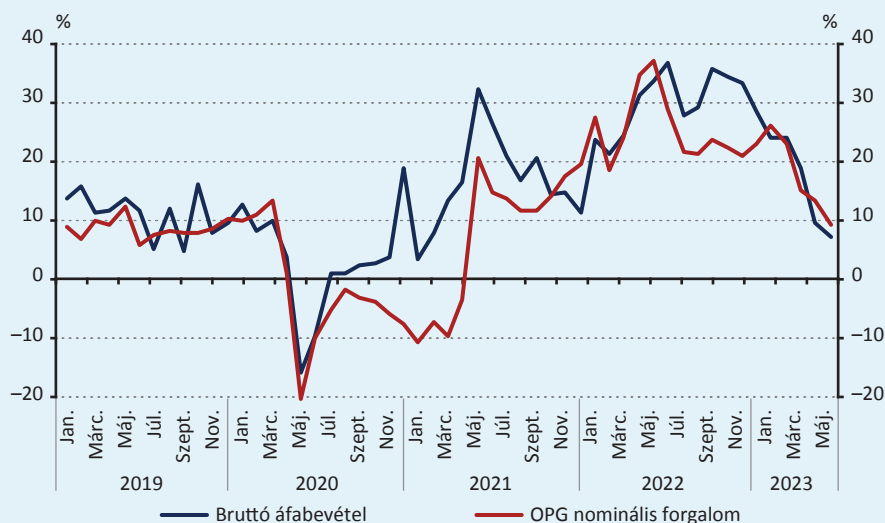
Az **általános forgalmi adóból** pénzforgalmi szemléletben 2024-ban 8.574 milliárd forintot vár a költségvetés, míg az előrejelzésünkben 503 milliárd forinttal alacsonyabb, 8.071 milliárd forintos bevételre számítunk. A különbség teljes egészében az idei bázisra vonatkozó várakozások eltéréseiből adódik. A módosított 2023-as előirányzattól előrejelzésünk szerint 570 milliárd forinttal maradhat el a tényleges bevétel, részben a kiskereskedelmi forgalom visszaeséséből adódó alacsony bruttó befizetések és a nettó bevételeket mérséklő visszaütések megugrása miatt. A bruttó áfabevételi dinamika 7 százalékra lassult május végére a tavalyi, átlagosan 30 százalékos növekedés után (4. ábra). A bevételi dinamika mérséklődését mutatja az online pénztárgépek nominális forgalombővülésének visszaesése is.

A **jövedéki adókból** származó bevételek 2024-es költségvetési előirányzata 1.678 milliárd forint, 214 milliárd forinttal meghaladva az idei előirányzatot. Az éves növekedés mögött teljes egészében a benzin és gázolaj jövedéki adó EU-s minimumszint miatti emelkedése áll. 2024. január 1-től a költségvetéssel párhuzamosan benyújtott adótörvény szerint a benzin és gázolaj literenkénti jövedéki adója 32,55 forinttal emelkedik, így egy liter benzin 152,55 forint, míg egy liter gázolaj 142,9 forint jövedéki adót tartalmaz. Az EU által megszabott minimum jövedéki adó a benzin esetében 0,359 EUR/liter, míg a gázolaj esetében 0,33 EUR/liter.

Távközlési adóból jövőre 96 milliárd forint várható a költségvetési törvény szerint, ami megegyezik az idei költségvetési céllal. A távközlési szektort érintő pótdíj mintegy 40 milliárd forint többletbevételt jelent 2023-ban és 2024-ben is. Az extraadók előtt a távközlési adót a telefonszolgáltatók fizették a hívások és az előfizetős számok után, míg az új típusú különadót fizető vállalkozások köre szélesebb, mert kiterjed az internetszolgáltatókra is. A távközlési pótdíj mértéke a nettó árbevétel 1 milliárd forintot meg nem haladó része után 0 százalék, az 1 milliárd és 50 milliárd forint közötti része után 1 százalék, az 50 milliárd forintot meghaladó, de 100 milliárd forint alatti része után 3 százalék, míg a 100 milliárd forint feletti rész után 7 százalék.

4. ábra

A bruttó áfabevételek és az online pénztárgépek forgalmának változása az előző év azonos időszakához viszonyítva

Forrás: Magyar Államkincstár, NAV

A **biztosítási adóból** 2024-ben 234 milliárd forintot vár a költségvetés, ami az előrejelzésünkkel összhangban alakul. A biztosítási pótdadó mintegy 90-95 milliárd forintot kitevő adóterhet jelent idén és jövőre is. A 2022-ben bevezetett extraprofit adó módosításra került még a bevezetés évének végén, az adó kulcsa közel megduplázódott a legnagyobb biztosítási cégek esetében, így a nem-életbiztosítási díjbevétel 36 milliárd forintot meghaladó része után 7 százalékról 12 százalékra, az életbiztosítási díjbevétel 36 milliárd forintot meghaladó része után 3 százalékról 5 százalékra emelkedett.

A **légitársaságok hozzájárulása** bevételi soron 2024-ben 39 milliárd forint várható a költségvetési törvényjavaslat szerint. A korábban extraprofit adóként bevezetett, majd tartósan zöld adóvá alakult tétel összege az egy utasra jutó károsanyag-kibocsátástól és az úticéltől függően került diverzifikálásra a tavalyi rendelethez képest, kedvezményt biztosítva a kevésbé szennyező repülőgépeknek. Az egy főre jutó hozzájárulás összege Európán belül úticél esetén 1.600-6.200 forint, Európán kívül pedig 3.900-15.600 forint közé esik az egy főre jutó kibocsátási értéktől függően.

A **turizmusfejlesztési hozzájárulásból** származó bevételek 55 milliárd forintot tehetnek ki a 2024-es költségvetés szerint, ami 7 milliárd forinttal haladja meg a prognózisunkat. Az étkezőhelyi vendéglátás mellett 2020-tól a szálláshely szolgáltatásokra is kiterjesztették a 4 százalékos adót, miközben az áfakulcs 5 százalékra mérséklődött. 2024 lehet az első teljes év, amikor nem kapnak mentességet ezen szektorok a befizetés alól, ugyanis 2020 májusa és 2021 decembere között, illetve 2022 októbere és 2023 márciusa között mentességet kaptak a szálláshelyek és étkezőhelyek ezen teher megfizetése alól.

A **pénzügyi tranzakciós illeték** jövő évi előirányzata a törvényjavaslat szerint 348 milliárd forint, ami 24 milliárd forinttal alacsonyabb az előrejelzésünkénél. A különbség az alacsonyabb 2023-as bázishoz köthető, amit az eltérő inflációs feltevések magyarázhatnak.

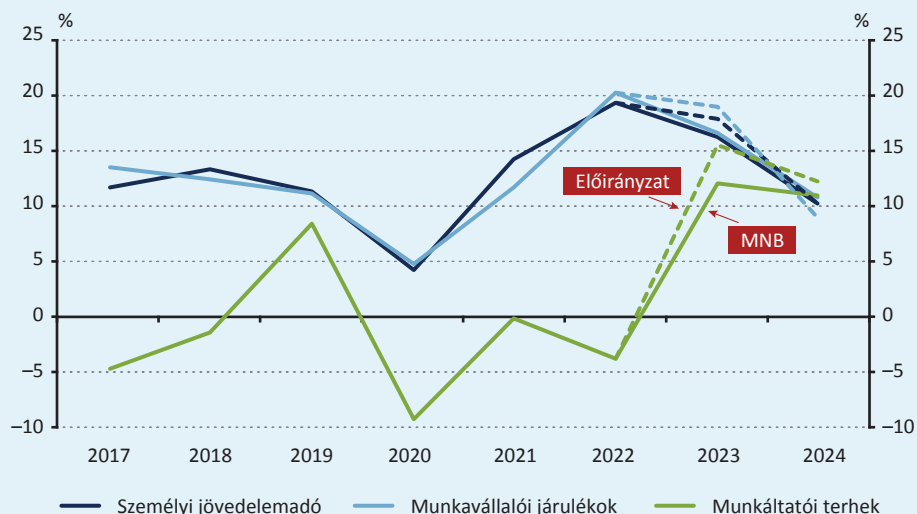
5. táblázat			
Központi alrendszer bevételei - az előrejelzések összehasonlítása (milliárd forint)			
	2024		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	28 064	27 464	-600
Gazdálkodó szervezetek befizetései	3 773	3 877	104
Társasági adó	1 153	1 174	20
Pénzügyi szervezetek különadója	253	250	-4
Reklámadó	0	0	0
Kisadózók tételes adója	78	72	-5
Kisvállalati adó	228	224	-4
Közműadó	41	41	0
Ökoadó	5	5	0
Bányajáradék	192	189	-3
Játékadó	53	57	4
Egyéb befizetések	25	33	8
Egyéb központosított bevételek	695	780	85
Energiaellátók jövedelemadója	514	509	-5
Cégautóadó	81	83	2
Kiskereskedelmi adó	250	255	5
Rehabilitációs hozzájárulás	174	173	0
Gyógyszergyártók befizetései	32	32	0
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	11 041	10 526	-515
Általános forgalmi adó	8 574	8 071	-503
Jövedéki adó	1 678	1 652	-26
Regisztrációs adó	18	21	3
Távközlési adó	96	100	4
Pénzügyi tranzakciós illeték	348	373	24
Biztosítási adó	234	231	-3
Légitársaságok adója	39	33	-7
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	55	46	-9
Lakosság befizetései	4 857	4 812	-45
Személyi jövedelemadó	4 476	4 419	-57
Illetékbefizetések, egyéb adók	280	289	9
Gépjárműadó	101	104	2
Elkülönített alapok adó és járulékbevételei	574	572	-2
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbevételei	7 818	7 678	-141
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	7 584	7 433	-151
Egyéb járulékok és adók	234	244	10
UNIÓS BEVÉTELEK	2 518	2 513	-6
EGYÉB BEVÉTELEK	1 227	1 227	0
Állami vagyonnal kapcsolatos bevétel	384	384	0
Központi ktv. egyéb bevételei	687	687	0
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	45	45	0
Elkülönített alapok egyéb bevételei	111	111	0
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	31 809	31 204	-605

Megjegyzés: Részben konszolidált tételek.
 Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

A **személyi jövedelemadóból** származó bevétel előrejelzésünk szerint 57 milliárd forinttal alacsonyabb lehet a törvényjavaslatban foglalt 4.476 milliárd forintos előirányzatnál. Az eltérésre elsősorban a makrogazdasági feltételezések különbségéből adódó alacsonyabb idei bázis ad magyarázatot (5. ábra), ugyanis az MNB prognózisa az idei évre alacsonyabb reálgazdasági és keresettömeg-növekedést prognosztizál, míg a jövő évre vonatkozó előrejelzési sáv lényegében megegyezik a törvényjavaslatban található feltételezéssel. Amennyiben a 2023. évi módosított bevételi előirányzat teljesülne, úgy előrejelzésünk szerint a 2024-re tervezett nettó személyijövedelemadó-bevétel beérkezhet a költségvetésbe. A 2024. évi költségvetési törvényjavaslat és az új adótörvény nem tartalmaz új intézkedést a személyi jövedelemadóval kapcsolatban.

Az **elkülönített állami pénzalapok** bevételi előirányzata 2024-re 847 milliárd forint, ami 12 százalékkal magasabb, mint a 2023. évi előirányzat. Az emelkedés elsősorban a társadalombiztosítási járulékbéveletekből származik, de emellett jelentősen nőttek a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap költségvetési támogatásának és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap innovációs járulékbéveletének előirányzatai is.

5. ábra
A munkát terhelő adó- és járulékbéveletek éves változása a költségvetési törvény és az MNB prognózisa alapján

Megjegyzés: A 2022. évi személyi jövedelemadó visszatérítésének hatásával korrigálva.

Forrás: Magyar Államkincstár, 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbéveletei** a személyi jövedelemadóval összhangban, valamint ahhoz hasonló okból elmaradhatnak a költségvetési törvényjavaslatban foglalt előirányzattól. A **társadalombiztosítási járulékok** előrejelzésünk szerint mindössze 23 milliárd forinttal, míg a **szociális hozzájárulási adóból** származó bevételek mintegy 131 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak, mint az előirányzat. A szociális hozzájárulási adóból a törvényjavaslat az ideinél 12,3 százalékkal magasabb összegre számít, ezzel szemben a társadalombiztosítási járulékból eredő bevétel növekedési dinamikája csak 9 százalékos (5. ábra). Az adó- és járulékbévelettel összesített különbséget vélhetően az idei bázisra vonatkozó eltérő makrogazdasági feltételezések indokolják, az MNB ugyanis a törvényjavaslatnál alacsonyabb bér- és keresettömeg-növekedést prognosztizál 2023-ra, míg a jövő évi várakozások hozzávetőleg megegyeznek (4. táblázat). A költségvetési törvényjavaslattal párhuzamosan benyújtásra került rendelet bevezeti a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti kamatjövedelmekre (az ingatlanalap befektetési jegyéből származó jövedelem kivételével) a szociális hozzájárulási adófizetési kötelezettséget. A gyógyszerforgalmazók az idei második féltévtől a megemelt 40 százalékos extraprofit adójuk felét leírhatják, ha azt beruházásra vagy kutatás-fejlesztésre fordítják.

Az **uniós bevételeket** a javaslat összesen 2.518 milliárd forintra tervezi, amelynek mintegy háromnegyede származna a 2021-2027-es uniós költségvetési keret forrásaiból. Az új ciklus kohéziós operatív programjaiból ugyanis több mint 1.000 milliárd forint szerepel az előirányzatban, az RRF-ből pedig további több mint 750 milliárd forintra számít a költségvetési törvényjavaslat. A terv teljesülésének így fontos feltétele, hogy megszülessen a megegyezés a Kormány és a Bizottság között a 2021-2027-es ciklus felzárkóztatási és helyreállítási támogatásainak lehívásáról.

5.2. ELSŐDLEGES KIADÁSOK

Előrejelzésünk szerint a költségvetés központi alrendszerének elsődleges kiadásai 263 milliárd forinttal alacsonyabbak lehetnek a törvényjavaslatban szereplő előirányzatnál, amelyet 63 milliárd forinttal részben ellensúlyoz a nettó pénzforgalmi kamatkidadások magasabb összege (7. táblázat). A központi költségvetési szervek nettó kiadásai közel 160 milliárd forinttal magasabbak, míg az európai uniós forrásokkal kapcsolatos kiadások várakozásunk szerint csaknem ugyanekkora összeggel alacsonyabbak lehetnek, mint a költségvetési törvényjavaslatban. A Rezsivédelmi Alap kiadásainál az energiaárak mérséklődése következtében több mint 200 milliárd forintos pozitív kockázatot azonosítunk.

Az **állami közlekedési és közüzemi szolgáltatások** kiadási jogcímenen 1.107 milliárd forint kiadási előirányzat áll rendelkezésre a közlekedési szolgáltatások ellentételezésére. Ezen belül a gyorsforgalmi úthálózat üzemeltetésének rendelkezésre állási díjára 373 milliárd forintot tartalmaz a költségvetés, amely az új 35 éves futamidejű koncessziós szerződés módosítását követően alacsonyabb kiadást jelent az eredetileg tervezettnél. A közösségi közlekedési szolgáltatást nyújtó állami vállalatok költségtérítése 734 milliárd forintra emelkedik jövőre, ami 3,6 százalékos növekedést jelent.

A **lakástámogatások** 2024. évi előirányzata 182 milliárd forint, ami közel 200 milliárd forinttal alacsonyabb a 2023. évi előirányzatnál. A jelentős csökkenést elsősorban a 2022-ben kifizető Otthonfelújítási támogatás magyarázza, amelynek hatása 2023-ban még jelentkezett. A 2022. decemberében benyújtott mintegy 100 ezer otthonfelújítási támogatási kérelem elbírálása 2023. tavaszán fejeződött be, és a kifizetés mintegy 250 milliárd forintot tehetett ki. A Családok Otthonteremtési Kedvezménye (CSOK) az új költségvetési törvény szerint a korábbi éveknél nagyobb mértékben, emelt összegű CSOK-kal támogatja a kistelepelelőn élő vagy oda költöző gyermeket nevelő, illetve gyermeket vállaló családok otthonteremtését. Ez összhangban van azzal a 2023. június 22-i bejelentéssel, amely szerint a városokban 2024. január 1. után nem lehet már igénybevenni a CSOK-ot, miközben a falusi CSOK összegei érdemben emelkednek majd (6. táblázat).

6. táblázat						
A preferált kistelepelelőken élők CSOK támogatása (forint)						
	Használt lakás felújítása, korszerűsítése			Új lakás építése, vásárlása		
	1 gyermek	2 gyermek	3 gyermek	1 gyermek	2 gyermek	3 gyermek
Az érvényben lévő jogszabályok szerint	300 000	1 300 000	5 000 000	600 000	2 600 000	10 000 000
2024. január 1-től hatályos jogszabályok szerint	500 000	2 000 000	7 500 000	1 000 000	4 000 000	15 000 000
A támogatási összeg emelkedése	200 000	700 000	2 500 000	400 000	1 400 000	5 000 000

Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, 2023. június 22-i Kormányinfó

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap** előirányzata 772 milliárd forint, ami mintegy 20 milliárd forinttal magasabb az előző évre tervezett kiadásoknál. Az alap főbb tételei közül a **családi támogatásoknál** a családi pótlék 2024. évi előirányzata összhangban alakul a prognózisunkkal, várhatóan a 2023. évi kifizetéssel megegyezően 307 milliárd forint körül alakul. A családi támogatások egyéb tételei esetén, hasonlóan a jövedelempótló és kiegészítő szociális támogatásokhoz és a különféle jogcímen adott térítésekhez, szintén megalapozott az előirányzat. A **korhatár alatti ellátások** törvényjavaslat szerinti előirányzata 131 milliárd forint, ami 6 milliárd forinttal meghaladja a 2023. évi módosított költségvetési törvény előirányzatát. Előrejelzésünk közel azonos összegű kiadással számol 2024-ben, a kiadások emelkedése elsősorban a magasabb inflációs várakozások következtében szükséges indexálással magyarázható, amit az ellátásban részesülők létszámának folyamatos, feltételezhetően a jövőben is folytatódó csökkenése ellensúlyoz.

A 2024. évi költségvetési törvényjavaslat összesen 227 milliárd forint kiadással számol a **babavárási támogatás** esetén, ami 49 milliárd forinttal meghaladja az ideiglenes irányszámot. A törvényjavaslat értelmében a korábban 2022. végéig meghirdetett program 2024-ben ismét meghosszabbításra kerül, ugyanakkor módosulnak a szabályai. 2024. januárjártól a babavárási hitel maximális összege 10-ről 11 millió forintra emelkedik, míg a jogosultak köre azon házaspárokra szűkül, ahol a feleség 30 évnél fiatalabb. A 2024. január 1-je és 2025. január 1-je közötti átmeneti időszak alatt egy éven keresztül a 30-40 év közötti nők is jogosultak a támogatásra a várandósság igazolása esetén. A jogosultsági feltételek szigorítása következtében hosszabb távon az állománykihelyezések lassulása várható, így a magasabb hozamkörnyezet ellenére mérsékeltebb

ütemben emelkedhetnek a babaváró támogatáshoz köthető kiadások. A törvényjavaslatban szereplő tervezett kiadások nagyságrendileg megfelelnek az előrejelzésünknek.

A **költségvetési szervek nettó kiadásai** előrejelzésünk szerint 158 milliárd forinttal meghaladhatják a költségvetési törvényjavaslatból adódó nettó kiadást. Az eltérés meghatározó részét a Baross Gábor Hitelprogram és a Széchenyi Kártya Program várható kamattámogatására vonatkozó magasabb kiadási prognózisunk okozza. Kockázatot jelent az úgynevezett túlléphető előirányzatoknál a szokásos évenkénti felülteljesítés. Amennyiben a 2023. évre a költségvetésbe betervezett céltartalék túllépése idén bekövetkezik, annak a bázishatása az intézmények bérkiadásában jövőre is megjelenhet.

Az **uniós kiadások** előirányzata 3.606 milliárd forint, melynek közel háromnegyede a 2021-2027-es ciklus projektjeihez kapcsolódik. Az új ciklus kohéziós operatív programjaira vonatkozóan több mint 1.800 milliárd forint kifizetést tartalmaz a költségvetés, amelynek többsége valószínűsíthetően előleg lenne. Az RRF keretében tervezett programokra több mint 750 milliárd forintot irányozott elő a költségvetés. A Vidékfejlesztési Program, valamint a KAP Stratégiai Terv Vidékfejlesztési Intézkedéseinek keretében 650 milliárd forint kerülne kifizetésre, aminek többsége a megemelt önrészhez tartozik, így nem várható hozzá uniós bevétel. Várakozásunk szerint az új ciklus forrásaihoz való hozzáférésről szóló tárgyalások vártnál lassabb haladása következtében a kiadás alacsonyabb lehet az előirányzatnál.

A **helyi önkormányzatok támogatásának** tervezett előirányzata 1.050 milliárd forint, ami 8,3 százalékos támogatás-növekedést jelent a 2023-as törvényi előirányzathoz képest. Ezen az összegben felül az önkormányzatok a Rezsivédelmi Alapból központi rezsivédelmi támogatásban is részesülhetnek. A törvényjavaslat az önkormányzatok kompenzációja jogcímen 83 milliárd forint rezsitámogatást tartalmaz az alrendszer részére – ezen keretösszeg felhasználásáról majd egyedi kormányhatározatok keretében születik döntés. A Rezsivédelmi Alap kiadási előirányzata felülről nyitott, ami így megteremti egy, az alrendszert érintő esetleges újabb energiaár-sokk fedezetét.

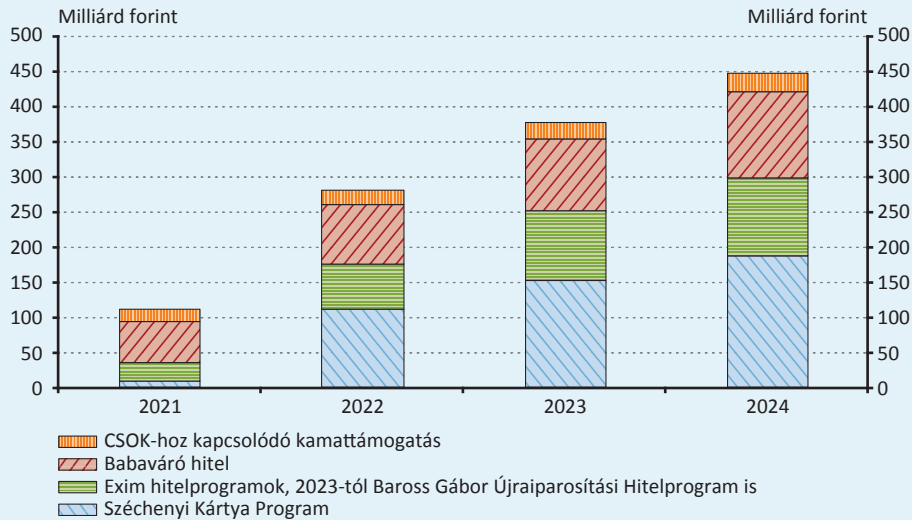
A 2024. évi költségvetési törvényjavaslat **Rezsivédelmi Alap** előirányzata 1.361 milliárd forint, ami 1.219 milliárd forinttal alacsonyabb a 2023. évi 2.580 milliárd forintos előirányzatnál. Ezen belül a lakossági rezsivédelem tervezett kiadása 541 milliárd forinttal, az állami, önkormányzati és más közfeladatot ellátó intézmények támogatása 466 milliárd forinttal, míg a versenyszektor támogatása 212 milliárd forinttal csökken. A kiadások jelentős csökkenését az energiaárak 2022-es tetőzése utáni mérséklődés indokolja, amelyből adódóan előrejelzésünk további mintegy 200 milliárd forint pozitív kockázattal számol 2024-ben. A kiadásokhoz szükséges forrásokat a költségvetés jövőre is részben az energiaágazatot terhelő különadók, a bányajáradék, a légitársaságok hozzájárulása, a távközlési adó és a gyógyszergyártói adó becsatornázásával, részben pedig központi támogatásból (488 milliárd forint) fedezi.

A **Honvédelmi Alap kiadásai 1.310 milliárd forintra nőnek 2024-ben az idei 842 milliárd forintról.** A Honvédelmi Alap tartalmazza a Magyar Honvédség működési és felhalmozási kiadásait, míg a bérköltség előirányzata továbbra is a Honvédelmi Minisztérium előirányzatai között került megtervezésre. Az Alap kiadási előirányzatainak főösszege 1.310 milliárd forint, amelyből 773 milliárd forint a működésre fordított kiadások előirányzata, 537 milliárd forint a beruházásokra és felújításokra betervezett kiadási előirányzat. A Honvédelmi Alap jövő évi kiadási előirányzata csaknem 56 százalékkal magasabb, mint a 2023-as költségvetési törvény hasonló kiadási előirányzata. Az Alap kiadásain belül különösen a működési költségek emelkednek dinamikusan, a 2024-re betervezett működési kiadás az idei közel 2,2-szeresére növekszik. A felhalmozási célú kiadások növekedése üteme megközelíti a 11 százalékot.

Az állami kamattámogatott hitelprogramok várható költségvetési kiadása a GDP 0,5 százalékára nőhet, és a vártnál gyorsabb ütemű hitelkihelyezés esetén a kiadás még magasabb lehet (6. ábra). A legnagyobb kiadási tétel a Széchenyi Kártya Programhoz köthető, melynek kereteiben a kormányzati várakozások szerint idén csaknem 1.550 milliárd forintnyi új hitel kerülhet kihelyezésre a 2022. év végéig kihelyezett 2.000 milliárd forinton túl. A vállalati hitelkonstrukciók állami kamattámogatása jellemzően 9-10 százalékpontot tesz ki. A jelenlegi állomány 60 százaléka 3 éves vagy annál rövidebb futamidejű, ami alapján az állomány csökkenése érdemben 2024-ben indulhat, és 2025 végére jelentősen felgyorsulhat. A fennmaradó állomány 7-10 éves futamidejű, így a kamattámogatási kiadás egy része hosszú távon terheli a költségvetést.

6. ábra

Az állami kamattámogatott hitelprogramok várható költségvetési kiadásai

Forrás: 2021. évi zárszámadás, 2022. évi előzetes adat és ténybecslés, 2023. évi költségvetési törvény, 2024. évi költségvetési törvényjavaslat

7. táblázat

Központi alrendszer kiadásai - az előrejelzések összehasonlítása (milliárd forint)

	2024		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	31 619	31 356	-263
Állami közlekedési és közüzemi szolgáltatások	1 107	1 107	0
Közszolgálati médiaszolgáltatás támogatása	126	126	0
Lakástámogatások	182	182	0
Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap	772	773	1
Egyéb családtámogatások (Babaváró, Diákhitel)	255	252	-3
Központi költségv. szervek és fejezetek nettó saját kiadásai	7 747	7 905	158
Uniós kiadások	3 606	3 450	-156
Helyi önkormányzatok támogatása	1 050	1 050	0
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	692	692	0
Honvédelmi Alap kiadásai	1 310	1 310	0
Rezsivédelmi Alap kiadásai	1 361	1 122	-239
Központi tartalékok (RVA nélkül)	1 263	1 263	0
Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások	534	534	0
Egyéb kiadások	702	694	-8
Elkülönített alapok kiadásai	627	622	-5
NFA - Passzív kiadások	50	50	0
NFA - Start munkaprogram	130	125	-5
Egyéb kiadások	447	447	0
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	10 286	10 275	-11
NYA - Nyugellátások	6 011	6 052	41
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	391	381	-10
EA - Pénzbeli ellátások	825	761	-64
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	2 553	2 578	26
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	342	338	-4
Egyéb kiadások	164	165	1
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	2 705	2 768	63
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	34 324	34 124	-200
EGYENLEG	-2 515	-2 920	-406

Megjegyzés: Részben konszolidált tételek.

Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

A **központi tartalékok** kiadási főösszege 1.263 milliárd forint, ezen belül a Rendkívüli kormányzati intézkedések tartalék összege 220 milliárd forintra csökkent a bázisévi 255 milliárd forinról, a Beruházási Alapba félretett tartalék 292 milliárd forintra növekedett a bázisidőszaki 200 milliárd forinról, a céltartalékok 743 milliárd forintra változtak az idei évi 515 milliárd forinról, míg a járványügyi kiadásokra félretett tartalék összege nem változott. A céltartalék-állomány biztosít fedezetet többek között a pedagógusok béremelésére, a soros uniós elnökséggel kapcsolatos többlet bérkiadásokra, a minimálbér és a garantált bérminimum emeléséből adódó költségvetési kompenzációra, a közalapítványi egyetemek bérfejlesztésének támogatására, a szociális célú humánszolgáltatásban dolgozók korábbi kormánydöntésekből adódó bértámogatására.

Az **elkülönített állami pénzalapok** 2024-es kiadási előirányzata 662 milliárd forintot tesz ki, ami 11,6 százalékos emelkedést jelent éves szinten. A kiadások csaknem kétharmada a korábbi évekhez hasonlóan a Nemzeti Foglalkoztatási Alapnál realizálódik, ezen belül is elsősorban a Start Munkaprogram és az álláskeresési ellátások tervezett kiadásai emelkednek. A **Start Munkaprogramra** a törvényjavaslat 125 milliárd forint kiadással számol, amely közel megegyezik prognózisunkkal. A 2023. évre vonatkozó kiadási várakozásunkhoz képest mintegy 5 milliárd forint kiadás-növekedést jelent a 2024-es tervszám.

A társadalombiztosítási alapok kiadásaira vonatkozó prognózisunk lényegében megegyezik a törvényjavaslat által előirányzott összeggel 2024-ben. A nyugellátások az előrejelzésünk alapján 41 milliárd forinttal magasabbak, míg az egészségbiztosítási kiadások 52 milliárd forinttal alacsonyabbak lehetnek a költségvetési törvényjavaslat előirányzatánál.

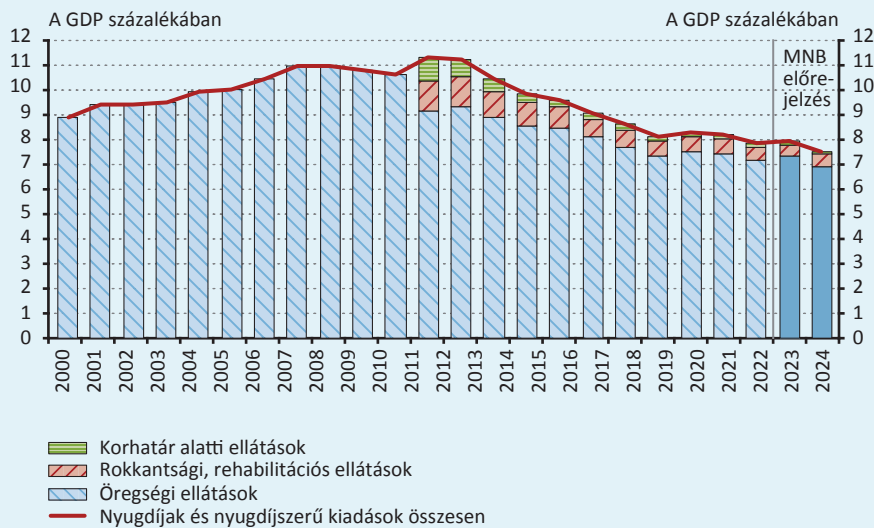
A **Nyugdíjbiztosítási Alap** terhére összesen 6.020 milliárd forint kiadást tervez a törvényjavaslat 2024-ben. A kiadások túlnyomó részét az Alapból folyósított **nyugellátások** teszik ki, melyekre a 2024. évi törvényjavaslat összesen 6.011 milliárd forinttal számol, ami 465 milliárd forinttal meghaladja a 2023. évi módosított előirányzat összegét. Az Alapból kifizetett nyugellátások tervezett összege nagyságrendileg megegyezik az előrejelzésünkkel, ami csupán 41 milliárd forinttal haladja meg a 2024. évi irányszámok összegét. A prognózisunkat megalapozó makrogazdasági pálya sávközepe idén 17,5 százalékos, míg 2024-ben 4,5 százalékos átlagos éves árszínvonal-növekedéssel számol, ami a törvényjavaslatot megalapozó feltevésekhez képest idén 2,5 százalékponttal magasabb, míg jövőre 1,5 százalékponttal alacsonyabb nyugdíjmelést indokol. A **nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások** (nyugellátások, korhatár alatti ellátások, rokkantsági- és rehabilitációs ellátások) kiadásainak összege a korábbi évekhez hasonlóan jövőre tovább csökkenhetnek a GDP arányában (7. ábra). A GDP-arányos csökkenést az öregségi korhatár fokozatos emelkedése, a korhatár alatti és rokkantsági ellátásokra jogosultak létszámának csökkenése, valamint a nominális GDP növekedési ütemétől elmaradó indexálás magyarázza, melyek hatását részben ellensúlyozza a 13. havi nyugdíj visszaépítése. A Nyugdíjbiztosítási Alap **egyéb kiadásaira** 9 milliárd forintot irányoz elő a törvényjavaslat, ami megegyezik az előrejelzésünkkel.

A nyugdíjkiadásokon belüli a **korhatár feletti öregségi nyugdíjak** kiadásaira 4.522 milliárd forinttal számol a törvénytervezet, ami 33 milliárd forinttal alacsonyabb az általunk prognosztizált összegnél. A különbség elsősorban a 2023-2024 közötti időszak alatt végbemenő inflációs folyamatokra vonatkozó eltérő feltételezésekkel magyarázható. Az öregségi nyugdíjkorhatár emelkedése 2022-re lezárult, melynek következtében az ellátásban részesülők létszámának csökkenése fokozatosan megszűnik.

A **nők 40 év jogosultsági idővel igényelhető öregségi nyugdíjához** tartozó előirányzaton 467 milliárd forint kiadással számol a 2024. évi törvényjavaslat, ami megegyezik az általunk prognosztizált összeggel. A nők kedvezményes ellátása esetén a korhatáremelés 2022. évi lezárása ellentétesen hat a jogosultak létszámának alakulására, mivel a nyugdíj-megállapítások ismét folytonossá váltak, így az öregségi nyugdíjkorhatár folyamatos betöltésével a kedvezményes nyugdíjban részesülők létszáma várakozásaink szerint 2024-ben csökkenni fog.

A **hozzátartozói nyugellátások** esetében 551 milliárd forint kiadást irányoz elő a 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, ezen belül az özvegyi nyugellátás mintegy 503 milliárd forintot, míg az árvaellátás csaknem 49 milliárd forintot tesz ki. A 2024. évi törvényjavaslat előirányzata a hozzátartozói nyugellátások esetében is közel megegyezik az előrejelzésünkkel.

7. ábra
Nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások kiadásainak alakulása 2001 és 2024 között

Megjegyzés: A 2001 és 2011 közötti adatok a költségvetési zárszámadások alapján mutatják be a nyugdíjszerű ellátások kiadásait, melyek nem feleltethetők meg a 2012 januárjától bevezetett elszámolási rend kategóriáinak. 2012-től az „öregségi ellátások” kategóriája a korhatár feletti öregségi jellegű, a korhatár feletti rokkantsági, a 40 év jogosultsági idővel rendelkező nők által igénybe vehető szolgálatfüggő nyugellátásokat és a hozzátartozói ellátásokat tartalmazza. A 2022. évi értékek az előzetes pénzforgalmi adatokat, míg a 2023. és 2024. évi adatok az előrejelzésünket mutatják.

Forrás: Magyar Államkincstár, zárszámadások, MNB előrejelzés

A 2024. évi költségvetési törvényjavaslat 21 milliárd forint összegű **nyugdíjprémium** kifizetésével számol a költségvetés tervezését megalapozó makrogazdasági kitekintésben szereplő 4,0 százalékos reálnövekedés alapján. Az MNB 2023. júniusi Inflációs jelentésével konzisztens makrogazdasági előrejelzés sávközepe alapján szintén 4,0 százalékos reálnövekedés feltételezhető 2024-ben, így előrejelzésünkben a törvényjavaslattal azonos összegű nyugdíjprémiummal számolunk. A **13. havi nyugdíj** folyósítására 449 milliárd forintos előirányzattal számol a 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, ami 31 milliárd forintra meghaladja a 2023. évi módosított előirányzatot, és nagyságrendileg megfelel a prognózisunknak. A 13. havi ellátásra az öregségi és hozzátartozói ellátásokban részesülők mellett a korhatár alatti, valamint a rokkantsági és rehabilitációs ellátásokban részesülők is jogosultak.

A 2024. évi költségvetési törvényjavaslat alapján a **nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások** kiadásaihoz tartozó előirányzatok így összesen 6.533 milliárd forintot tesznek ki. Előrejelzésünk szerint ezen ellátásokra 6.565 milliárd forintot fordíthat a költségvetés 2024-ben (8. táblázat), ami nagyságrendileg megegyezik a kormányzati irányszámok összegével.

8. táblázat			
A nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások kiadásaira vonatkozó 2024. évi törvényi előirányzat és prognózisunk összehasonlítása (milliárd forint)			
	Előirányzat	MNB előrejelzés	Eltérés
I. Nyugellátások	6 011	6 052	41
1. Öregségi nyugdíj	4 989	5 022	32
1.1. Korhatár feletti öregségi nyugdíj	4 522	4 555	33
1.2. Nők korhatár alatti nyugellátása	467	467	-1
2. Hozzá tartozói nyugellátás	551	554	3
2.1. Árvaellátás	49	47	-1
2.2. Özvegyi nyugellátás	503	506	4
3. Egyszeri segély	1	1	0
4. Nyugdíjprémium céltartalék	21	21	1
5. Tizenharmadik havi nyugdíj	449	454	5
II. Korhatár alatti ellátások	131	133	1
III. Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	391	381	-10
Nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások összesen	6 533	6 565	33

Forrás: 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

Az **Egészségbiztosítási Alap** terhére előirányzott kiadás közel 53 milliárd forinttal haladja meg a prognózisunkat. Az eltérés elsősorban abból adódik, hogy a pénzbeli ellátások esetén alacsonyabb igénybevételt feltételezünk az előrejelzésünkben, melyet a gyógyító-megelőző ellátások várhatóan magasabb teljesülése részben ellensúlyoz.

A **gyógyító-megelőző ellátások** kiadási előirányzata 2.553 milliárd forint, ami 26 milliárd forinttal alacsonyabb az általunk prognosztizált értéknél. A javaslat ugyanakkor 2024-re vonatkozóan 247 milliárd forinttal magasabb kiadással számol a 2023-as módosított előirányzathoz képest, ami nagyrészt az egészségügyi szakdolgozók és az egészségügyben dolgozók két lépcsőben (2023. július 1-jétől és 2024. március 1-jétől) megvalósuló bérfejlesztéséhez köthető. Pozitív irányú kockázatot jelent ugyanakkor, hogy megfelelő mozgástér függvényében ezen kiadásokat az előirányzatok közötti átcsoportosításokból is fedezheti a költségvetés.

A **gyógyszertámogatás bruttó kiadásaira** 500 milliárd forintot irányoz elő a 2024. évi költségvetési törvényjavaslat, ami 28 milliárd forinttal magasabb az idei évi előirányzatnál. Prognózisunk szerint ugyanakkor az előirányzatnál 4 milliárd forinttal kevesebb lehet a gyógyszertámogatási kiadás.

A **pénzbeli ellátások** előirányzatainak összege közel 65 milliárd forinttal haladja meg az általunk prognosztizált értéket. A **táppénzre** fordított kiadások előirányzata 248 milliárd forint 2024-ban, ami 23 milliárd forinttal magasabb a 2023. évi szintnél. A járvány lecsengésének következtében a táppénzkiadás esetén az ellátást igénylők jelentősebb létszámcsökkenésével számolunk, így az általunk prognosztizált összeg elmarad a törvényjavaslattól. A **gyermekgondozási és örökbefogadói díj** előirányzata 392 milliárd forint 2024-ban, ami közel 49 milliárd forinttal magasabb a 2023-ra tervezett kiadási szintnél, amire nagyrészt a bruttó átlagkereset érdemi növekedése ad magyarázatot. A **csecsemőgondozási díj** esetén 172 milliárd forint kiadással számol a törvényjavaslat, ami közel 18 milliárd forinttal meghaladja a 2023. évi előirányzatot. Prognózisunkban a gyermekgondozási díj esetén 27 milliárd forinttal alacsonyabb kiadással számolunk, míg a csecsemőgondozási díj esetén a prognózisunk közel megegyezik az előirányzattal.

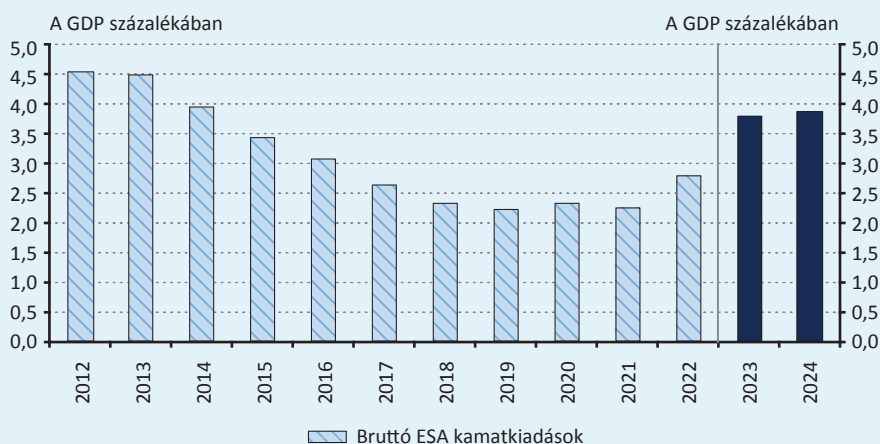
A **rokkantsági és rehabilitációs ellátások** törvényjavaslat szerinti előirányzata 391 milliárd forint, ami 16 milliárd forinttal meghaladja a 2023. évi módosított előirányzatot. Előrejelzésünk 10 milliárd forinttal alacsonyabb kiadással számol 2024-ben, ami a jogosultak létszámának lassú, de konzisztens csökkenéséből adódik.

5.3. KAMATEGYENLEG

A GDP-arányos bruttó eredményszemléletű kamatkiadás 3,8 százalékos GDP-arányos törvényi előirányzata némileg alacsonyabb a várakozásunknál. Előrejelzésünkben 2024-re 3,9 százalékos bruttó ESA kamatkiadással számolunk az eltérő mögöttes makrogazdasági feltevések következtében (8. ábra). Az állami kamatkiadások kis mértékű éves emelkedése főként a 2023. évi magas inflációból ered, amely 2024-ben növeli az inflációkövető állampapírok kamatát, míg a csökkenő hozamkörnyezet mérsékli a kamatkiadásokat.

A nettó pénzforgalmi kamatkiadások költségvetési előirányzata 63 milliárd forinttal alacsonyabb prognózisunknál. Előrejelzésünk a bruttó kamatkiadások és a kamatbevételek esetében is magasabb az előirányzatnál. A különbséget az eltérő makrogazdasági feltevések mellett a mögöttes kibocsátási szerkezetre vonatkozó prognózisok különbözősége is okozhatja.

8. ábra
Az eredményszemléletű bruttó kamatkiadások alakulása (a GDP százalékában)

Forrás: Eurostat, MNB előrejelzés

6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése

Az európai uniós gazdasági kormányzás és költségvetési keretrendszer remformja jelenleg is folyamatban van (lásd kiemelt téma). A szabályrendszer várhatóan valamelyest egyszerűsödik, megszűnhet több mutató és eljárás is. A korrekciós ágon a 3 százalékos hiányra és 60 százalékos adósságrátára vonatkozó maastrichti küszöbértékek minden bizonnyal megmaradnak, ugyanakkor az egyhuszados adósságcsökkentési szabály várhatóan megszűnik. A prevenció ágon előreláthatóan eltörlésre kerül a középtávú költségvetési cél (MTO) és az ahhoz kapcsolódó jelentős eltérési eljárás (SDP). Az MTO helyét az újonnan benyújtandó költségvetési-strukturális tervekben felvázolt középtávú országspecifikus adósságpálya és nettó kiadási pálya vennék át, amelyek ugyanakkor a jövőben szorosabban kapcsolódnának az adósság-alapú túlzottdeficit-eljáráshoz (EDP).

6.1. AZ ALAPTÖRVÉNY ADÓSSÁGSZABÁLYA

A költségvetési törvényjavaslat szerint és az MNB prognózisa alapján a GDP-arányos bruttó államadósság 2024-ben csökken, ezért a törvényjavaslat megfelel az Alaptörvényben foglalt adósságszabály előírásának. Az Alaptörvény alapján mindaddig, amíg az adósságráta meghaladja a GDP 50 százalékát, az államadósság-rátának 0,1 százalékponttal kell csökkennie, ami 2024-ben mindkét várakozás szerint teljesül. A törvényjavaslat alapján az államadósság-mutató az idei év végére várt 69,7 százalék után a jövő évben 66,7 százalékra, azaz 3,0 százalékponttal mérséklődik. Az MNB előrejelzése alapján a GDP-arányos adósságráta 2,2 százalékponttal csökkenhet 2024-ben. Az előírásnak való megfelelés alól ugyanakkor mentesít a szomszédos országban fennálló háborús helyzet miatt bevezetett veszélyhelyzet.

6.2. A STABILITÁSI TÖRVÉNY 3 SZÁZALÉKOS HIÁNSZABÁLYA

A 2024-re kijelölt költségvetési hiánycél megfelel a Stabilitási törvény hiányszabályának. A 2024-es költségvetési évben előreláthatóan hatályát veszti a törvénynek való megfelelés alól mentesítő átmeneti rendelkezés, amely alapján a hiányszabály előírásának a 2021-2023 közötti költségvetési években nem kellett megfelelni. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) b) pontja előírja, hogy az államháztartás hiánya nem haladhatja meg a GDP 3 százalékát. A költségvetési törvényjavaslat alapján 2024-ben a GDP-arányos deficit 2,9 százalék lesz, ami teljesítené a Stabilitási törvényben foglalt hiánycélt.

6.3. A STABILITÁSI TÖRVÉNY ADÓSSÁGSZABÁLYA

A 2024. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő adósságráta megfelel a Stabilitási törvény adósságképletének. Az előírás szerint az államadósság-mutató év végi értékét oly módon kell meghatározni, hogy a GDP-arányos adósságráta éves csökkenése, az államadósság csökkentésére vonatkozó európai uniós szabályok érvényesítése mellett legalább 0,1 százalékpontot érjen el. A jelenleg hatályos európai uniós adósságszabály kimondja, hogy a tagállamok adósságrátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy amennyiben mégis meghaladja, úgy annak kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósságráta megfelelő ütemű mérséklődését a jelenleg még érvényben lévő egyhuszados szabály definiálja, e szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuszadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát.

Az Európai Bizottság saját előrejelzése alapján háromféle módszertannal (előrettekintő, visszatekintő, ciklikusan igazított) kiszámolja az államadósság-ráta változásának mértékét, amelyből elég az egyik módszertannak megfelelni. A törvényjavaslatban előrejelzett adósságcsökkenés, valamint a Konvergencia Program ciklikus folyamataira vonatkozó előrejelzéseinek megvalósulása esetén valamennyi módszerrel számolt uniós adósságcsökkentési szabály várhatóan teljesül.

Az európai uniós szabályok alkalmazását részben és átmenetileg felfüggesztő általános mentesítési záradék kivezetésének időpontját az Európai Bizottság 2024-re tette.

6.4. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS STRUKTURÁLIS EGYENLEGÉNEK KÖVETELMÉNYE

A javaslatban szereplő **2,6 százalékos strukturális hiány nem éri el a középtávú költségvetési célt.** A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) a) pontja előírja, hogy a kormányzati szektor egyenlegét úgy kell meghatározni, hogy összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével. A hazai középtávú költségvetési cél 2024-ben a GDP -1 százalékának megfelelő strukturális egyenleget jelent. A strukturális egyenleg azt a ciklikusan igazított államháztartási egyenleget jelenti, amelyből kiszűrésre kerültek az egyedi és átmeneti költségvetési tételek. A 2024. évi költségvetési törvényjavaslat a GDP arányában -2,9 százalékos eredményszemléletű egyenleghez -2,6 százalékos strukturális egyenleget rendel, ami a középtávú költségvetési célt nem éri el. A Stabilitási törvény átmeneti rendelkezése, amely a középtávú költségvetési célra vonatkozó szabály alól mentesít, előreláthatóan 2024-ben hatályát veszti, így a költségvetésnek újra meg kell felelnie az előírásnak. A 2023. évi Konvergencia Program alapján csak 2027-ben éri el a hazai strukturális egyenleg a jelenleg alkalmazott -1 százalékos célt.

6.5. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYEZMÉNY KORREKCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

Az európai uniós költségvetési szabályok alkalmazását az európai uniós intézmények 2020-ban az általános mentesítési záradék aktiválásával részben és átmenetileg felfüggesztették, ám a felfüggesztés 2024-ben megszűnik. A záradék hatálya alatt a tagállamok mentesültek a korrekciós ág szabályainak megsértése esetén alkalmazott szankciók alól, ugyanakkor az Európai Bizottság a továbbra is elkészülő EDP jelentésekben vizsgálta a szabályoknak való megfelelést.

A **maastrichti 3 százalékos hiányra** vonatkozó kritérium előírja, hogy a tagállamok eredményszemléletű költségvetési hiánya nem haladhatja meg a GDP 3 százalékát. A költségvetési törvényjavaslatban szerepeltetett 2,9 százalékos GDP-arányos hiánycél megfelel az előírásnak.

Az **EU adósságszabálya** kimondja, hogy a tagállamok bruttó, konszolidált, névértéken számított államadósság-rátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy amennyiben mégis meghaladja, úgy az adósságráta kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését a jelenleg hatályos előírások szerint az egyhuzados adósságszabály számszerűsíti, amely szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuzadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát. A törvényjavaslat alapján a GDP-arányos államadósság 2024-ben 3,0 százalékponttal mérséklődik az idei évhez képest, míg az MNB 2,2 százalékpontos csökkenésre számít, ami megfelelne a szabály által támasztott követelményeknek.

6.6. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYEZMÉNY PREVENCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

A **középtávú költségvetési célra** (MTO) vonatkozó keretrendszer előírja, hogy a tagállam az Európai Bizottsággal közösen kijelölt strukturális egyenleget elérje, vagy ahhoz a kijelölt korrekciós pályán megfelelő mértékben közeledjen. A jövő évi MTO Magyarország számára a GDP -1,0 százaléka. A törvényjavaslat alapján a 2024. évi strukturális egyenleg GDP-arányosan -2,6 százalék lesz, tehát az elmúlt évekhez hasonlóan a strukturális egyenleg hiánya magasabb a még érvényben lévő középtávú költségvetési célnál.

Az európai uniós **kiadási szabály** az MTO-ra vonatkozó előírás be nem tartása esetén lép életbe, és a középtávú költségvetési célhoz történő közeledést hivatott biztosítani. Az előírás szerint az államháztartás nettó elsődleges kiadásai az előző évhez képest legfeljebb a potenciális GDP hosszú távú növekedési ütemével emelkedhetnek, hacsak a növekvő kiadásokat nem ellensúlyozzák egyéb, diszkrecionális bevételi intézkedések. Tekintve, hogy az általános mentesítési záradék hatálya alatt a szabály felfüggesztésre került, illetve az Európai Bizottság nem állapította meg a korrekciós pálya által elvárt strukturális kiigazítás kétéves mértékét, ezért a kiadási szabály hazánk számára nem került definiálásra, így az annak való megfelelés 2024-re sem vizsgálható.

7. Kiemelt téma

7.1. AZ EURÓPAI UNIÓS GAZDASÁGI KORMÁNYZÁS REFORMFOLYAMATA

Az Európai Bizottság április 26-án közzétette az európai uniós gazdasági kormányzás megújítását célzó reformjának konkrét jogszabálymódosító javaslatait. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény reformja az Európai Bizottság szerint szükségessé vált, ugyanis a szabályrendszer egyre bonyolultabb lett, túl nagy mértékben hagyatkozott nem megfigyelhető mutatókra (output gap, strukturális egyenleg), a gazdaságpolitika sok esetben prociklikus maradt, továbbá az egyéni tagállami sajátosságok súlya is alacsony volt. Az Európai Bizottság által közzétett módosító javaslatok nem tekinthetők végleges joganyagnak, mert a szabályok még változhatnak a további tárgyalások függvényében.

A Bizottság már a 2024-es költségvetési évtől alkalmazná az új szabályrendszert. Ezért az intézmény a javaslatok közzétételékor a mielőbbi megegyezést sürgette, és felhívta az Európai Parlamentet, illetve a Tanácsot a szabályrendszer változásainak gyors véglegesítésére. Amennyiben sikerül az idei évben elfogadni a módosításokat, úgy először 2024 első negyedévében kerülhet sor az új költségvetési tervek kidolgozására a Bizottság és a tagállamok között.

A javasolt változások összesen három joganyagot érintenek: módosítják a Stabilitási és Növekedési Egyezmény **korrekciós ágát** (maastrichti mutatók, EDP) tartalmazó rendeletet; **lecserélik a preventív ágat** (MTO, kiadási szabály, SDP) tartalmazó rendelet szabályozását; illetve **módosítják a tagállamok költségvetési keretrendszerére** (statisztikai elszámolásra, középtávú tervezéssel kapcsolatos előírásokra) vonatkozó követelményeket tartalmazó irányelvet.

A javaslat sarokköve az újonnan benyújtandó nemzeti középtávú költségvetési-strukturális terv, amelynek célja, hogy a tagállamok adósságrátái fenntartható szintre kerüljenek. A terv időhorizontja legalább négy év, de ez a tagállam által legfeljebb három évvel meghosszabbítható, amennyiben strukturális és beruházási reformokra tesz javaslatot.

Azon tagállamok számára, amelyek magas hiánnyal vagy magas adóssággal rendelkeznek, a Bizottság előzetes technikai pályát készít, míg a többi ország számára csak tájékoztatást nyújt. Ha egy ország a GDP 3 százaléka feletti hiánnyal vagy 60 százaléknál magasabb adósságrátával rendelkezik, úgy a tagállam által benyújtandó költségvetési-strukturális tervet megelőzi a Bizottság által készített technikai pálya, ami az intézmény saját adósság-fenntarthatósági elemzésére (DSA) épül. A többi, vagyis a 3 százalék alatti deficittel és 60 százalék alatti adóssággal rendelkező tagállam számára csak technikai információt nyújt a Bizottság.

A reform következtében megszűnik az egyhuzados adósságszabály, a középtávú költségvetési cél (MTO), illetve az ahhoz szükséges strukturális kiigazítást előíró feltételrendszer, valamint a preventív ághoz kapcsolódó jelentős eltérési eljárás (SDP). A legfontosabb mutató a kijelölt költségvetési pálya teljesítésének értékelése során a nettó kiadási pálya. A nettó kiadások tartalmaznak minden kiadást, kivéve az EU forrásból finanszírozott támogatásokat, a kamatkiadásokat és a munkanélküli segélyeket, és ebből levonják az egyszeri diszkrecionális bevételeket.

A túlzottdeficit-eljárás (EDP) megindításához figyelembe vett szabályok közül a 3 százalékos maastrichti hiánycél a jelenlegi formájában megmarad, ugyanakkor az adósságszabály változik azon tagállamoknak, ahol 60 százalék feletti a GDP-arányos adósságráta. A költségvetési hiány esetén évi 0,5 százalékos GDP-arányos kiigazítási minimum benchmarkot vezetnek be, de ezen kívül a hiány-alapú EDP nem változik. Az adósság-alapú EDP esetén ezzel szemben több változás is életbe lép. A jelenlegi egyhuzados adósságcsökkentést előíró szabályt felváltja az adósság-fenntarthatósági szemlélet, ami egyfelől könnyebbséget jelenthet a magas adóssággal rendelkező országok számára. Az adóssághoz köthető EDP másfelől jelentősen szigorodna, mivel az államadósság fenntarthatóságának értékelése kockázatalapú lenne, tagállamonként eltérő számszerű középtávú adósságkritériummal, aminek elérését a tervben szereplő nettó kiadási pálya biztosítaná. Ezen kiigazítási pálya megsértése viszont automatikusan túlzottdeficit-eljárás megindítását vonná maga után.

A Bizottság javaslata alapján a tervnek való megfelelésről évente jelentést (progress report) kell készíteniük a tagállamoknak, amely felváltja a jelenleg alkalmazott Stabilitási és Konvergencia Programokat. A reformjavaslat alapján a lehetséges szankciók mértéke és összetétele is változhat. Amennyiben egy tagállam eltér a tervben szereplő kiadási pályától, úgy szigorúbb pálya kijelölése válhat szükségessé, továbbá szóba jöhet az európai uniós források felfüggesztése, illetve eurózóna tagállamok esetén a pénzügyi szankciók is fennmaradnak, azonban a mainál csekélyebb mértékben. A készülő jelentéseknek, illetve a vállalt reformoknak figyelembe kell venniük a közös uniós célokat, valamint összhangban kell lenniük a korábban elfogadott Helyreállítási Tervekkel.

Meg kívánják erősíteni a nemzeti költségvetési tanácsok függetlenségét, erőforrásait és elemzési kapacitásait. A javaslat szerint a nemzeti költségvetési tanácsoknak tárgyévi és többéves makrogazdasági, államháztartási és adósság-fenntarthatósági elemzéseket, valamint szakpolitikai hatásvizsgálatokat kell készíteniük, illetve meg kell vizsgálniuk és egyetértésük esetén jóvá kell hagyniuk a kormányzat által készített középtávú pályákat.

A makrogazdasági egyensúlytalanságok azonosítására szolgáló eljárás (MIP) a mainál előret tekintőbb fókuszú lehet, de ezen eljárást jogilag nem érinti változás. A Bizottság javaslata alapján a tagállamok és az EU között a jövőben intenzívebb gazdaságpolitikai párbeszéd valósulhat meg, a felmerülő makrogazdasági egyensúlytalanságokat pedig már idejében, a nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervekben lehet kezelni.

A szabályrendszerben alkalmazott mentesítési záradékok fennmaradnak. Akár egy ország, akár a teljes közösség egészének gazdaságára, illetve költségvetésére gyakorolt kedvezőtlen hatások kivédésére továbbra is fennmarad a két mentesítési záradék, az országspecifikus klauzula és az általános mentesítési záradék alkalmazhatósága.

Károly Róbert

(1308 – 1342)

I. Károly magyar király egyike volt hazánk legjelentősebb uralkodóinak. Nevéhez köthető az Árpád-kor végére kialakuló anarchia felszámolása, a királyi hatalom tiszteletének és valós befolyásának helyreállítása, valamint az ország gazdasági talpra állítása. Nevezhetnénk akár újabb honalapítónak is, hiszen a feudális széttagoltság állapotában levő országból egységes gazdasági nagyhatalommá tette Magyarországot. Francia gyökerekkel rendelkező magyar királyként, a Capeting-ház leszármazottjaként, a nagy európai befolyással bíró Anjou család sarjaként külső támogatással, de komoly harcok árán foglalhatta el a magyar trónt.

Károly új alapokra helyezte a királyi hatalmat és mélyreható reformokat vezetett be. A régi, lázadó főnemesség helyére hozzá hűséges embereket állított és közöttük osztotta fel az elkobzott birtokokat, akik csupán szolgálati birtokként, tisztségük viselése idejére kapták meg azokat. A király erejét növelte egy új hadseregforma kialakítása is, amelyben megjelent a királyi bandérium, a megyei bandérium és a kun könnyűlovasság is.

Alapvetően békés külpolitikát folytatott, dinasztikus kapcsolatokat épített ki a szomszédos államokkal, amelynek eredményeként fia, Lajos örökölte a lengyel trónt. A jelen szomszédosági politikánk alapját adó 1335-ös visegrádi királytalálkozón, amely a lengyel és a cseh király részvételével zajlott, egyebek mellett megállapodtak egy új kereskedelmi útvonalról.

A pénzügyek terén is megerősítette a királyi hatalmat és feltöltötte a kincstárat. Mivel Magyarország ekkoriban Európa első számú arany és ezüst lelőhelye volt, elsőként a nemesfém bányászatot és kereskedelmet vette szoros királyi felügyelet alá. Károly a nemesérc bányászatából származó bányabér egy jelentős hányadát megosztotta a földesurakkal, hogy elősegítse az új bányák feltárását. Megtiltotta, hogy a nemesércet külföldre szállítsák; az aranyat és ezüstöt az uralkodó által megszabott áron be kellett szolgáltatni a frissen létrehozott pénzverő kamaráknak.

A sokféle forgalomban lévő pénz helyett megkezdték az állandó értékű ezüstdénár, majd firenzei mintára az aranyforint verését, amelynek váltópénze az ezüst garas lett. A korábbi uralkodók által kedvelt pénzrontást, – amely a pénzérmék időnkénti alacsonyabb nemesfémtartalmú pénzekre történő beváltását jelentette – beszüntette.

A királyi bevételeket új adó bevezetésével is növelte. Minden olyan telek után kapudót szedtek, amelynek a kapuján egy megrakott szénásszekér be tudott menni. Bevezették a harmincadot is, amely a nyugatra és északra, valamint a huszadot, mely a délre kivitt vagy behozott árukat vámolta meg. E szilárd gazdasági alapokra támaszkodva uralkodásának második felében jelentős – a török dúlás miatt csak nyomaiban fennmaradt – gótikus építkezések folytak, mint például a visegrádi királyi palota, vagy a diósgyőri vár.

E kimagaslóan gazdag életutat végigjáró királyunk közel negyven éves uralma végén egy erős és gazdag államot hagyva fiára távozott az élők sorából. A magyar Anjou-ház politikai törekvései a királyi hatalom régi fényét újra visszaállító Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás személyében testesültek meg, de e törekvések útját, irányát I. Károly királyunk jelölte ki.

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS
A 2024. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI TÖRVÉNYJAVASLAT ELEMZÉSE
2023. július

Nyomda: Prospektus Kft.
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1013 BUDAPEST, KRISZTINA KÖRÚT 55.